

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

*До 45-річчя
факультету обліку і аудиту
Тернопільського національного
економічного університету*

**Задорожний З. В., Ковальчук Є. К.,
Панасюк В. М., Бродовська О. Г.**

ОБЛІК У СФЕРІ ПОСЛУГ

(у схемах і таблицях)

Навчальний посібник

2-ге видання, доповнене і перероблене

**Тернопіль
ТНЕУ
2015**

УДК 657
ББК 65.052.9 (4 Укр) 244я73
О 17

Рецензенти: **З. В. Гуцайлюк** – доктор економічних наук, професор кафедри обліку у виробничій сфері Тернопільського національного економічного університету
О. І. Мілашовська – доктор економічних наук, професор кафедри готельно-ресторанної справи Мукачівського державного університету

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України
як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів
(лист № 1/11-982 від 26. 01. 2012 р.)*

О 17 **Облік у сфері послуг** (у схемах і таблицях) : навч. посіб. / З. В. Задорожний, Є. К. Ковальчук, В. М. Панасюк, О. Г. Бродовська. – 2-ге вид. [доповн. і переробл.]. – Тернопіль : ТНЕУ, 2015. – 156 с.
ISBN 978-966-654-397-7

Навчальний посібник призначений для студентів денної та заочно-дистанційної форм навчання, слухачів інститутів і факультетів післядипломної освіти, працівників підприємств та установ сфери послуг.

УДК 657
ББК 65.052.9 (4 Укр) 244я73

ISBN 978-966-654-397-7

© Задорожний З.-М. В., Ковальчук Є. К.,
Панасюк В. М. Бродовська О. Г., 2015
© ТНЕУ, 2015

ЗМІСТ

Передмова	5
Розділ 1. Облік в автотранспортних підприємствах	6
1.1. Характеристика автотранспортних підприємств	6
1.2. Облік наявності та руху автотранспорту	10
1.3. Облік виробничих запасів	19
а) облік запасних частин	19
б) облік паливно-мастильних матеріалів	23
1.4. Облік витрат на експлуатацію, ремонт і технічне обслуговування автотранспорту	29
1.5. Облік операцій з перевезення вантажів	31
1.6. Облік пасажирських перевезень	33
1.7. Облік витрат і доходів автотранспортних підприємств	37
Питання для самоперевірки	42
Тестові завдання	42
Розділ 2. Облік у громадському харчуванні	48
2.1. Особливості діяльності підприємств громадського харчування та їх вплив на побудову обліку	48
2.2. Облік сировини і товарів	51
а) облік сировини і товарів у коморі (на складі)	51
б) облік сировини і товарів на виробництві (на кухні)	56
в) облік сировини і товарів у буфетах	59
2.3. Облік виробництва і реалізації продукції громадського харчування	60
2.4. Порядок формування відпускної ціни	66
2.5. Облік витрат і доходів підприємств громадського харчування та формування фінансового результату	69
Питання для самоперевірки	74
Тестові завдання	75

Розділ 3. Облік на підприємствах туристичного і готельного бізнесу	82
3.1. Особливості діяльності туристичних і готельних підприємств та їх вплив на побудову обліку	82
3.2. Документальне оформлення операцій із надання туристичних і готельних послуг	87
3.3. Облік діяльності туристичного оператора	89
3.4. Облік діяльності туристичного агента	91
3.5. Облік необоротних і оборотних активів у готельних підприємств	93
Питання для самоперевірки	97
Тестові завдання	99
Розділ 4. Особливості обліку на підприємствах побутового обслуговування	106
4.1. Характеристика підприємств побутового обслуговування	106
4.2. Облік на підприємствах із ремонту побутової техніки	109
4.3. Облік на підприємствах із надання перукарських послуг	114
Питання для самоперевірки	115
Тестові завдання	116
Розділ 5. Облік на підприємствах житлово-комунального господарства	120
5.1. Особливості діяльності підприємств житлово-комунального господарства	121
5.2. Облік основних засобів житлово-комунальних підприємств	123
5.3. Облік власного капіталу	128
5.4. Облік розрахунків за житлово-комунальні послуги	129
5.5. Облік цільового фінансування	131
5.6. Облік витрат і доходів житлово-комунальних господарств та формування фінансового результату	132
Питання для самоперевірки	136
Тестові завдання	137
Список використаної літератури	143
Додатки	147

ПЕРЕДМОВА

Зміни, що відбуваються в умовах ринкової економіки, вимагають особливої уваги та зважених управлінських рішень. Ефективне функціонування системи управління вимагає правильної організації її інформаційного забезпечення, якість якого залежить від якості процесу формування інформації у системі обліку. Система обліку повинна бути направлена на забезпечення своєчасного надходження інформації про об'єкт управління відповідним користувачам.

Нині в Україні діють підприємства, виробничо-фінансова діяльність яких базується на різних формах власності та в різних галузях економіки. Врахування галузевих особливостей діяльності підприємств забезпечує виявлення внутрішніх резервів, економії матеріальних і трудових ресурсів, запобігання невиробничим втратам, зниження виробничих витрат, в тому числі, собівартості продукції та послуг.

Навчальний посібник поєднує теоретичні аспекти обліку і окремі елементи їх практичного застосування на підприємствах сфери послуг, а саме: автотранспортних підприємствах, підприємствах громадського харчування, туристичного і готельного бізнесу, побутового обслуговування та житлово-комунального господарства.

Навчальне видання підготовлене відповідно до програми навчальної дисципліни «Облік у сфері послуг» з урахуванням її місця у структурі освітньо-професійної програми підготовки бакалавра з напрямку підготовки «Облік і аудит». Метою вивчення дисципліни є формування знань з обліку в основних галузях сфери послуг, набуття досвіду обробки обліково-економічної інформації та використання її в практиці економічної роботи.

Матеріал навчального посібника поданий в схемах і таблицях, що сприяє його кращому засвоєнню.

Навчальний посібник розрахований на широке коло користувачів: викладачів, студентів, слухачів інститутів і факультетів післядипломної освіти, працівників підприємств сфери послуг й усіх, хто цікавиться проблемами бухгалтерського обліку.

РОЗДІЛ 1

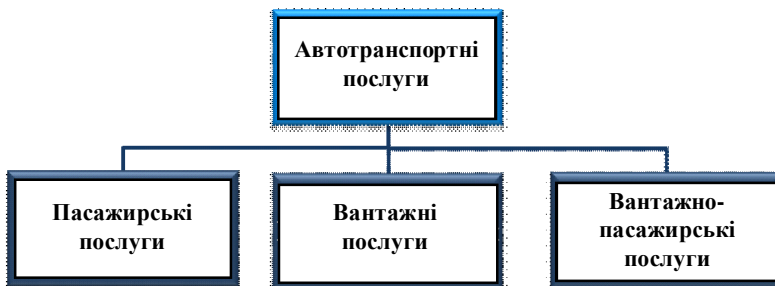
ОБЛІК В АВТОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Ключові питання теми

- Характеристика автотранспортних підприємств
- Облік наявності та руху автотранспорту
- Облік виробничих запасів
 - а) облік запасних частин
 - б) облік паливно-мастильних матеріалів
- Облік витрат на експлуатацію, ремонт і технічне обслуговування автотранспорту
- Облік операцій з перевезення вантажів
- Облік пасажирських перевезень
- Облік витрат і доходів автотранспортних підприємств

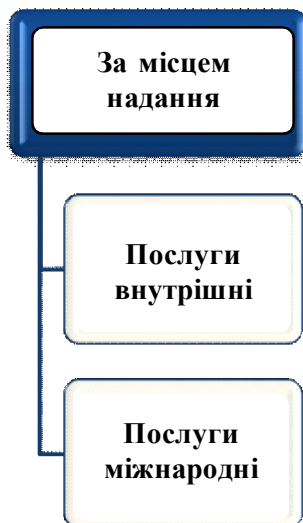
1.1. Характеристика автотранспортних підприємств

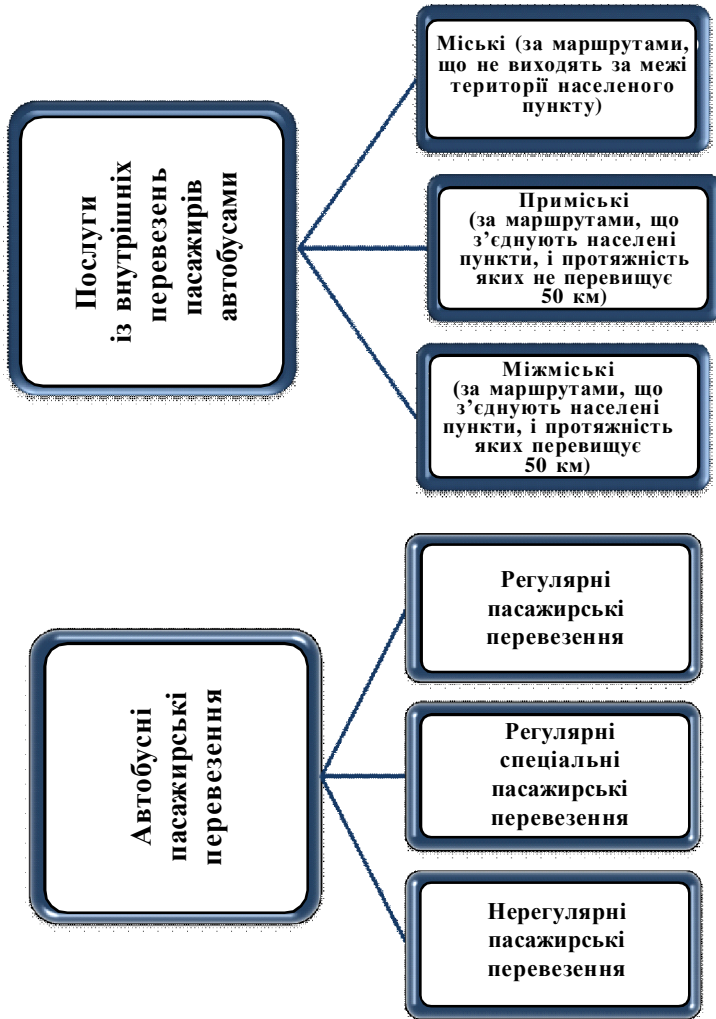

Автобусні перевезення

Перевезення на таксі

Вантажні й пасажирські перевезення виконує перевізник, яким відповідно до Закону України «Про автомобільний транспорт» може бути суб'єкт підприємницької діяльності, який відповідно до законодавства й на підставі отриманої ліцензії надає послуги за договором

Ліцензія видається на господарську діяльність з надання послуг з перевезення пасажирів і небезпечних вантажів на такі види робіт:

надання послуг з внутрішніх перевезень пасажирів автобусами

надання послуг з внутрішніх перевезень пасажирів на таксі

надання послуг з внутрішніх перевезень пасажирів легковими автомобілями на замовлення

надання послуг з внутрішніх перевезень небезпечних вантажів вантажними автомобілями, причепами та напівпричепами

надання послуг з міжнародних перевезень пасажирів автобусами

надання послуг з міжнародних перевезень пасажирів на таксі

надання послуг з міжнародних перевезень пасажирів легковими автомобілями на замовлення

надання послуг з міжнародних перевезень небезпечних вантажів вантажними автомобілями, причепами та напівпричепами

Ліцензія – це необоротний нематеріальний актив. Облік витрат підприємства на право ліцензійної діяльності ведуть на субрахунку 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів» рахунку 15 «Капітальні інвестиції»:

Дт 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»

Кт 685 «Розрахунки з іншими кредиторами».

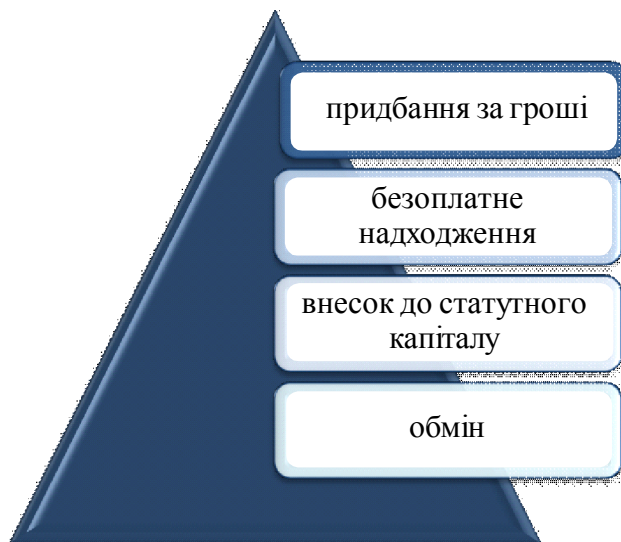
Із цього субрахунка об'єкт нематеріальних активів списують:

Дт 127 «Інші нематеріальні активи»

Кт 154 «Придбання (створення) нематеріальних активів»

1.2. Облік наявності та руху автотранспорту

Джерела надходження транспортного засобу на підприємство

Експлуатація підприємством транспортних засобів можлива за умови його належної реєстрації. Зареєструвати транспортний засіб потрібно протягом десяти днів після його придбання, митного оформлення, тимчасового ввезення на територію України

Юридичним особам, що мають від 1 до 15 одиниць транспортних засобів включно, обов'язковою умовою реєстрації є забезпечення їх місцями для стоянки і зберігання. Якщо на балансі підприємства перебуває більше 15 одиниць транспортних засобів, дислокованих в одному населеному пункті, необхідно організувати автогосподарство

Обов'язковою умовою реєстрації автомобіля є сплата його власником передбачених у законодавстві податків, внесених у встановленому порядку платежів за огляд транспортного засобу, реєстрацію, перереєстрацію і зняття з обліку, відшкодування вартості бланків реєстраційних документів та номерних знаків

Документи необхідні для реєстрації транспортного засобу

заява власника

документ, що засвідчує особу власника

документ, що засвідчує правомірність придбання транспортного засобу

документ, що підтверджує оцінку вартості транспортного засобу

документ, що підтверджує відповідність конструкції транспортного засобу встановленим вимогам безпеки дорожнього руху, а також вимогам, які є підставою для внесення змін у реєстраційні документи

Придбані транспортні засоби зараховують на баланс підприємства за первісною вартістю, що охоплює

Суми, що сплачують постачальникам (без непрямих податків) відповідно до договорів; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням (якщо їх не відшкодовують підприємству)

вартість послуг із реєстрації автомобіля (за техогляд, талон техогляду, номерні знаки, комп'ютерні послуги, свідоцтво про реєстрацію), інші витрати

витрати зі страхування ризиків доставки

суми ввізного мита

витрати, безпосередньо пов'язані з доведенням транспортних засобів до стану, в якому вони придатні для використання зі запланованою метою

Формування первісної вартості транспортних засобів залежно від джерел надходження

Витрати, пов'язані з придбанням транспортних засобів, обліковують як капітальні інвестиції на однойменному рахунку 15 «Капітальні інвестиції». За дебетом рахунку відображають витрати, що формують первісну вартість об'єкта основних засобів, а за кредитом – суму витрат, списаних на вартість введеного в дію об'єкта

Облік придбання автотранспортних засобів за плату

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Оплачено постачальнику вартість автотранспортного засобу (з ПДВ) (попередня оплата)	371	311
2.	Сума податкового кредиту із ПДВ	641	644
3.	Одержано автотранспортний засіб від постачальника (без ПДВ)	152	631
4.	Податковий кредит із ПДВ	644	631
5.	Сплачено вартість послуг із реєстрації	685	311
6.	Віднесено до вартості транспортного засобу суму послуг із реєстрації	152	685
7.	Введено в дію транспортних засіб	105	152
8.	Зараховано в погашення заборгованості перед постачальником попередня оплата рахунка	631	371

Облік надходження транспортних засобів у результаті обміну на подібний об'єкт

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Передано транспортний засіб за договором обміну: а) на суму залишкової вартості б) на суму зносу	377	105
		131	105
2.	Нараховане податкове зобов'язання із ПДВ	377	641
3.	Отримано транспортний засіб в обмін на подібний об'єкт (на суму залишкової вартості переданого об'єкта, або на його справедливую вартість, якщо остання менша, ніж залишкова вартість)	152	631
4.	Нарахований податковий кредит із ПДВ	641	631
5.	Витрати з реєстрації транспортного засобу	152	685
6.	Списується різниця між залишковою і справедливою вартістю переданого об'єкта (якщо така існує)	977	377
7.	Проведено залік за договором обміну	631	377
8.	Транспортний засіб введено в дію	105	152

Облік надходження транспортних засобів у результаті обміну на неподібний об'єкт

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Передано об'єкт за договором обміну	377	712
2.	Нараховане податкове зобов'язання	712	641
3.	Списано залишкову вартість об'єкта	286 943	105 286
4.	Списано суму зносу	131	10
5.	Списано на фінансовий результат дохід від обміну	712	793
6.	Списано на фінансовий результат залишкову вартість переданого об'єкта	793	943
7.	Отримано транспортний засіб за договором обміну	152	631
8.	Нарахований податковий кредит із ПДВ	641	631
9.	Проведено залік за договором обміну	631	377
10.	Витрати з реєстрації транспортного засобу	152	685
11.	Введено в дію транспортний засіб	105	152

Для нарахування амортизації автотранспортних засобів підприємство обирає метод нарахування, зазначивши його в наказі про облікову політику. Найчастіше автотранспортні підприємства використовують виробничий метод нарахування амортизації автотранспортних засобів

Причини вибуття автотранспортних засобів підприємства

Облік ліквідації транспортного засобу

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Списується автомобіль	976	105
	а) на суму залишкової вартості б) на суму зносу	131	105
2.	Здійснено витрати, пов'язані з ліквідацією автомобіля	976	661,651 652,653, 654,685 й інші
3.	Одержано запасні частини і інші матеріальні цінності від ліквідації автомобіля	207	746
4.	Нараховане податкове зобов'язання з ПДВ	976	641
5.	Віднесено на фінансовий результат доходи від ліквідації	746	793

Облік вибуття транспортного засобу в результаті ДТП або крадіжки

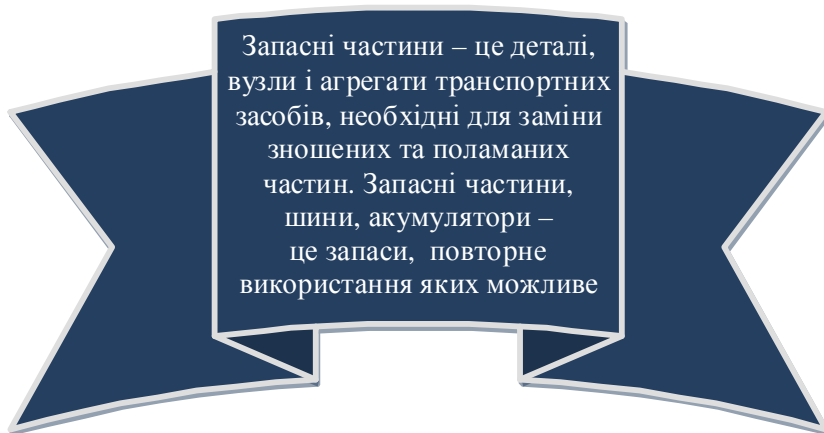
№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Списується залишкова вартість автомобіля	976	105
2.	Списується знос	131	105
3.	Відображено на забалансовому рахунку суму збитку (в розмірі залишкової вартості)	072	–
4.	Визначена сума відшкодування завданого збитку винною особою	375	746
5.	Списується із забалансового обліку сума збитку	–	072
6.	Одержана сума відшкодування завданого збитку	311,301,611	375
7.	Визначена належна до перерахування в бюджет сума (різниця між відшкодованою сумою і залишковою вартістю автомобіля)	746	641
8.	Перераховано до бюджету належну суму	641	311
9.	Списана на фінансовий результат залишкова вартість автомобіля	793	976
10.	Списана на фінансовий результат сума відшкодованого збитку	746	793

Облік продажу автомобіля

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відображається продажна (договірна) вартість автомобіля	377	712
2.	Нараховане податкове зобов'язання із ПДВ	712	641
3.	Відображається вибуття автомобіля:	286	105
	а) на суму залишкової вартості	943	286
	б) на суму зносу	131	105
4.	Відображено витрати пов'язані з продажем автомобіля	943	685
5.	Списуються на фінансовий результат доход від продажу	712	793
6.	Списуються на фінансовий результат витрати з продажу автомобіля (операція 3а + 4)	793	943

1.3. Облік виробничих запасів

а) облік запасних частин

Облік запасних частин ведуть на рахунку
207 «Запасні частини»
в розрізі субрахунків

Запасні частини
нові

Запчастини, що були
в експлуатації,
не потребують ремонту
і придатні
для використання

Запчастини, що були
в експлуатації,
потребують ремонту
і придатні
для використання

Організація обліку запасних частин

Групи запасних частин	Джерела надходження	Оцінка	Первинні документи
Нові	надійшли від постачальників виготовлені на підприємстві	первинна вартість (вартість придбання) первинна вартість (собівартість виготовлення)	прибутковий ордер (М-4), акт приймання (М-7), товарно-транспортна накладна (1-ТН) накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (М-11)
Були в експлуатації: – непридатні до використання	зняті із ліквідованих і діючих транспортних засобів	за ціною металобрухту	акт на списання автотransпортних засобів (ОЗ-4), накладна-вимога (М-11)
– придатні до використання: без ремонту	зняті із списаних транспортних засобів	первинна вартість	акт на списання автотransпортних засобів (ОЗ-4), накладна-вимога (М-11)
потребують ремонту	зняті із ліквідованих транспортних засобів	за ціною можливої реалізації, але не більше первинної вартості	акт на списання автотransпортних засобів (ОЗ-4), акт або інший документ, що засвідчує поломку деталі
відремонтовані	надійшли з ремонтного цеху	50% первинної вартості (за ціною можливого використання)	транспортного засобу накладна-вимога (М-11) накладна-вимога (М-11)

Особливим видом запасних частин є автомобільні шини й акумуляторні батареї

Облік автомобільних шин на складі ведуть за видами (камери, покришки, обід), сортами, розмірами та технічним станом

автомобільні шини
нові

автомобільні шини, що
були в експлуатації,
але придатні для
подальшої
експлуатації

автомобільні шини, що
потребують ремонту
чи відновлення

Облік акумуляторів ведуть за типами і марками автомобілів,
місцями їх збереження та технічним станом

акумулятори нові

акумулятори
відремонтовані

акумулятори, що
потребують ремонту

**Синтетичний облік
автомобільних шин й акумуляторних батарей**

207 «Запасні частини»

Дебет	Кредит
Відпуск зі складу та встановлення Придбання від постачальників автошин та акумуляторів →	63 23, 91,... →
Надходження автошин і акумуляторів, придатних для відновлення	71, 23 →

Облік відновлення шин і акумуляторів

власними силами

силами сторонніх організацій

Дт 23 «Виробництво» Кт 20
 «Виробничі запаси»,
 66 «Розрахунки за виплатами
 працівникам», 65 «Розрахунки
 за страхуванням»

Дт 23 «Виробництво» Кт 63
 «Розрахунки з постачальниками
 і підрядниками» або 685
 «Розрахунки з іншими
 кредиторами»

б) облік паливно-мастильних матеріалів

Паливно-мастильні матеріали

Синтетичний облік паливно-мастильних матеріалів здійснюють на субрахунку 203 «Паливо»

Аналітичний облік ПММ ведуть за їхніми видами (марками), місцями зберігання і матеріально відповідальними особами

Придбання ПММ

у підприємств,
що реалізують
ПММ
зі складів

на автозаправних
станціях (АЗС)
за договором

на АЗС за готівку

Заправляння транспортних засобів

через сторонні АЗС

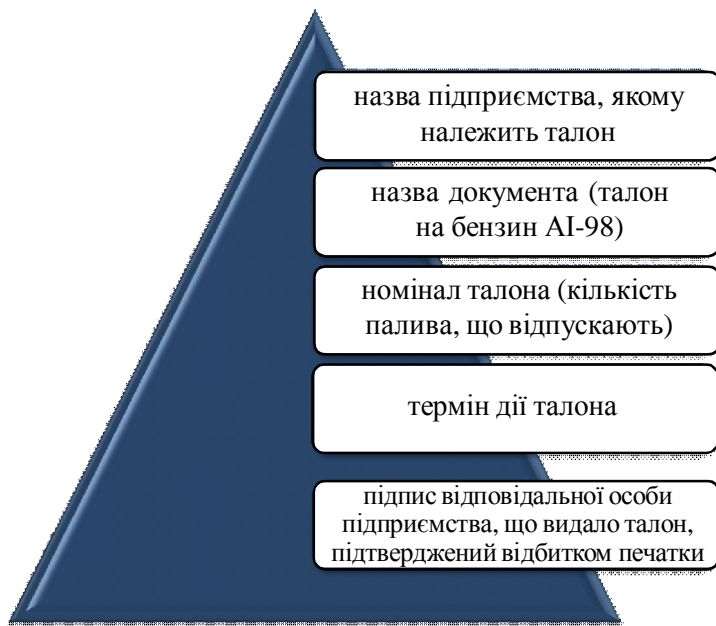
через автозаправний пункт
підприємства (АЗП)

Придбання ПММ на АЗС

через придбання талонів

без придбання талонів

Необхідні реквізити талонів на відпуск ПММ

Облік придбання ПММ через АЗС за Відомостями на відпуск нафтопродуктів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Перераховано передоплату постачальнику ПММ	371	311
2.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	644
3.	Оприбутковано ПММ	203 (паливо за Відомостями (в баках транспортних засобів))	631
4.	Списано суму податкового кредиту	644	631
5.	Проведено залік заборгованостей	631	371

Облік заправлення транспортних засобів з використанням талонів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Отримано талони на ПММ	2032	31
2.	Нарахований податковий кредит із ПДВ	641	631
3.	Видано талони водіям	2032	2032
4.	Одержано бензин на АЗС за талони	2033	2032

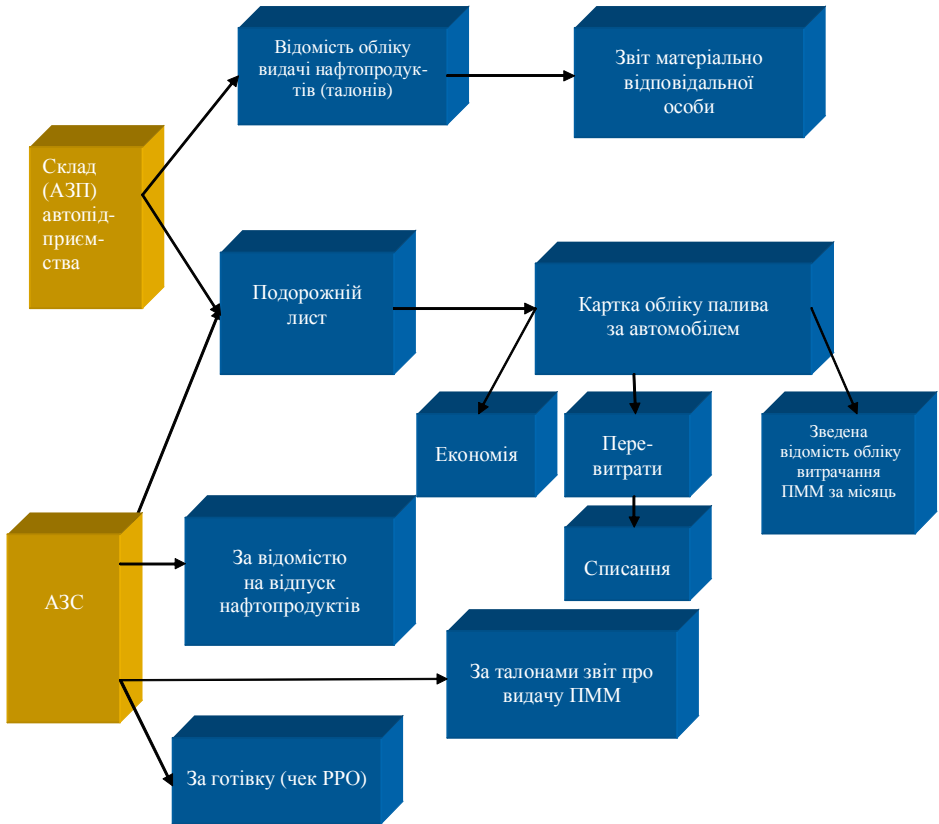
Облік придбання ПММ за готівку

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Видано готівку водієві на придбання ПММ	372	301
2.	На підставі затвердженого авансового звіту оприбутковано ПММ	2031	372
3.	Відображено податковий кредит (при наявності податкової накладної)	641	372

Придбання ПММ у оптового постачальника за безготівковим рахунком

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Оприбутковано ПММ	203/АЗП	631
2.	Відображено суму податкового кредиту із ПДВ	641	631
3.	Оплачено рахунок постачальника	631	311
4.	Прийнято до оплати рахунок за транспортування ПММ	203/АЗС або ТЗВ	631
5.	Відображено суму податкового кредиту із ПДВ, що припадає на суму ТЗВ	641	631
6.	Оплачено рахунок за транспортування ПММ	631	311

Документування видачі та витрат ПММ за окремим транспортним засобом (водієм)

**Для списання фактично витрачених ПММ
враховують:**

залишок палива в баках
на початок дня

кількість заправленого в бак
палива за зміну

залишок палива в баках
на кінець дня

показники
спідометра

Списання витраченого палива на собівартість наданих послуг здійснюють у фактичній сумі, але в межах нормативного витрачання.

Дт 23 «Виробництво» Кт 203 «Паливо в баку транспортного засобу»

Дт 92 «Адміністративні витрати» Кт 203 «Паливо в баку транспортного засобу»

Дт 93 «Витрати на збут» Кт 203 «Паливо в баку транспортного засобу».

Перевитрату ПММ розглядають згідно із законодавством як нестачу.

Вартість перевитрати пального відображається за Дт 947 «Недостачі і витрати від псування цінностей» Кт 203 «Паливо в баку транспортного засобу».

Віднесення належної до відшкодування суми перевитрати на водія обліковується за:

Дт 375 «Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків»

Кт 716 «Відшкодування раніше списаних активів»

1.4. Облік витрат на експлуатацію, ремонт і технічне обслуговування автотранспорту

Технічне обслуговування та ремонт транспортних засобів можуть здійснювати

Ремонтні майстерні

Станції технічного обслуговування

Інші сторонні організації

**Облік операцій з технічного обслуговування та ремонту,
виконаних господарським способом**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Списані запасні частини, використані на ремонт, на витрати автотранспорту або на витрати звітного періоду	806,23,91, 92,93,949	207, 806
2.	Списані експлуатаційні рідини, мастила та інші матеріальні цінності на технічне обслуговування та ремонт на витрати автотранспорту або на витрати звітного періоду	803,809, 23,91,92,93,949	203, 209, 803, 809
3.	Списані інші витрати на ремонт на витрати автотранспорту або на витрати звітного періоду	23,91,92, 93,949	81,82,84

**Облік операцій з технічного обслуговування та ремонту,
виконаних підрядним способом**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Прийнято рахунок СТО за виконані технічне обслуговування і ремонт автотранспортних засобів	84	631
2.	Відображена сума податкового кредиту з ПДВ	641	631
3.	Списані витрати на технічне обслуговування і ремонт на витрати автотранспорту або на витрати звітного періоду	23,91,92, 93,949	84
4.	Оплачено рахунок СТО	631	311

**Облік операцій з модернізації та реконструкції
автотранспортних засобів,
виконаних господарським способом**

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відображені фактично понесені витрати на модернізацію і реконструкцію транспортних засобів	152	207,203,209, 661,651,652, 653,654
2.	Списані витрати з модернізації та реконструкції на збільшення балансової вартості транспортних засобів	105	152

Облік операцій з модернізації та реконструкції автотранспортних засобів, виконаних підрядним способом

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Прийнятий рахунок за виконані роботи з модернізації, реконструкції транспортних засобів	152	631
2.	Відображена сума податкового кредиту із ПДВ	641	631
3.	Списані витрати з реконструкції і модернізації транспортних засобів на збільшення їх балансової вартості	105	152
4.	Оплачено рахунок авторемонтного заводу	631	311

1.5. Облік операцій з перевезення вантажів

Основним нормативним документом, що регламентує порядок автоперевезень, є Правила перевезення вантажів автомобільним транспортом в Україні.

Перевезення вантажів як для власних потреб, так і на комерційній основі можливі тільки за наявності належним чином оформлених документів

Використання Товарно-транспортної накладної

Товарно-транспортну накладну на перевезення вантажів автомобільним транспортом Замовник (вантажовідправник) повинен виписувати в кількості не менше чотирьох екземплярів. Замовник (вантажовідправник) засвідчує всі екземпляри товарно-транспортної накладної підписом і при необхідності печаткою (штапом). Після прийняття вантажу згідно з товарно-транспортною накладною водій (експедитор) підписує всі її екземпляри. Перший екземпляр товарно-транспортної накладної залишається у Замовника (вантажовідправника), другий – передається водієм (експедитором) вантажоодержувачу, третій і четвертий екземпляри, засвідчені підписом вантажоодержувача (у разі потреби й печаткою або штампом), передається Перевізнику. ТТН заповнюється на кожному поїздки автомобіля і на кожного вантажоотримувача

1.6. Облік пасажирських перевезень

Пасажирським перевізником може бути суб'єкт підприємницької діяльності, який відповідно до законодавства та отриманої ліцензії надає послуги за договором про перевезення пасажирів автомобільним транспортом загального користування

Залежно від виду маршруту автомобільний перевізник для реалізації своїх функцій може скористатися послугами інших суб'єктів господарської діяльності (автостанцій), взаємовідносини з якими визначатимуть договором

Предметом договору автотранспортного підприємства, що перевозить пасажирів на автобусних маршрутах загального користування власниками автостанцій, є надання послуг та виконання робіт, пов'язаних із відправленням та прибуттям пасажирів

Для пасажирських перевезень необхідні документи

для автомобільного перевізника

ліцензія, договір із органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування чи їх дозвіл, паспорт маршруту, документ, що засвідчує використання транспортного засобу на законних підставах, інші документи, передбачені законодавством

для водія транспортного засобу

посвідчення водія відповідної категорії, реєстраційні документи на транспортний засіб, ліцензійна картка, Подорожній лист, квитково-касовий лист, схема маршруту, розклад руху, таблиця вартості проїзду (крім міських перевезень), інші документи, передбачені законодавством України

для пасажирів

квиток на проїзд в автобусі й на перевезення багажу (для пільгового проїзду – посвідчення особи встановленого зразка)

Для обліку виконаних пасажирських перевезень автотранспортні підприємства застосовують

на автобусах

Подорожні листи
і проїзні квитки

на автомобілях- таксі

Подорожні листи, звірені
з показниками тарифних
лічильників (таксометрів)

Квитки на проїзд в автотранспортному підприємстві (пасажи́рського перевізника) обліковують як бланк за фактичною собівартістю придбання на субрахунку 209 «Інші матеріали» з подальшим списанням на рахунок 23 «Виробництво». Окрім того, дані про наявність і рух проїзних документів фіксують на позабалансовому рахунку 08 «Бланки суворого обліку» за повною (номінальною) вартістю в розрізі відповідних субрахунків:

081 – «Бланки квитків на складі»

082 – «Бланки квитків у підготовці»

083 – «Бланки квитків для реалізації»

084 – «Бланки квитків, які залишилися

нереалізованими і підлягають знищенню»

Відповідно до законодавства України деякі категорії пасажирів мають пільги на оплату проїзду. Види та обсяги пільгових перевезень встановлюють державним замовленням, в якому визначають порядок компенсації пасажирським перевізникам збитків від цих перевезень.

Дотації на перевезення пільгової категорії пасажирів слід відображати на момент надання послуг за дебетом рахунку 48 «Цільове фінансування і цільові надходження» і кредитом рахунку 718 «Дохід від безоплатного одержання оборотних активів». Рахунок 48 «Цільове фінансування і цільові надходження» закривають при перерахуванні з бюджету коштів на рахунок перевізника

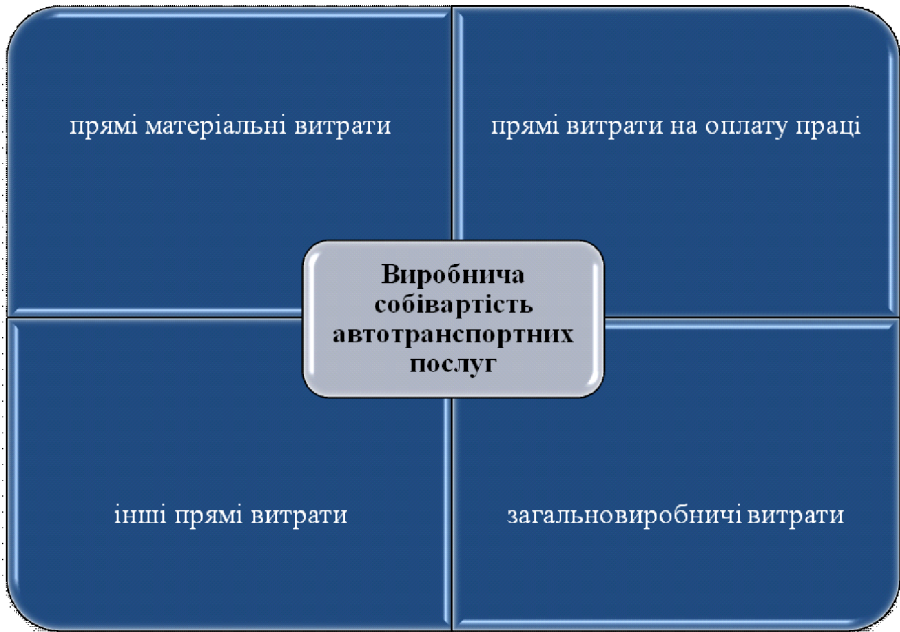
Облік доходу від перевезення пасажирів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено дохід від наданих пасажирських перевезень за даними відомостей виторгу від продажу квитків	361	703
2.	Нарахований ПДВ	703	641
3.	Сума винагороди за продаж квитків	93	685
4.	Сума ПДВ	641	685
5.	Нараховане зобов'язання перед страховою компанією	704	685
6.	Зроблено залік взаємозаборгованості	685	361
7.	Надійшла виручка від пасажирських перевезень на поточний рахунок	311	361

Відповідно до Закону України «Про податок на додану вартість» від обкладання ПДВ звільняють операції з надання послуг, пов'язаних із перевезенням осіб пасажирським транспортом (окрім таксомоторів) у межах населеного пункту, тарифи на які регулює орган в місцевого самоврядування відповідно до його компетенції, установлені законом

Операції з перевезень пасажирів здійснюють за приміськими маршрутами, за міжміськими внутрішньообласними чи міжміськими міжобласними маршрутами. Такі операції обкладають ПДВ на загальних підставах за ставкою 20%

1.7. Облік витрат і доходів автотранспортних підприємств

До наведеної номенклатури статей калькуляції можна вносити зміни з урахуванням організаційної структури транспортних підприємств, характеру та рівня організації перевезень, питомої ваги витрат у собівартості окремих видів перевезень. Для автотранспортних підприємств перелік статей доцільно доповнити статтею «Автомобільні шини»

Прямі матеріальні витрати

фактична вартість паливно-мастильних, експлуатаційних та інших матеріалів (у тому числі суми транспортно-заготівельних витрат), використаних безпосередньо на виконання перевезень і робіт, а також на підготовку нерухомого складу до експлуатації)

Прямі витрати на оплату праці

основна і додаткова заробітна плата працівників, безпосередньо зайнятих здійсненням перевезень, що обчислюють за посадовими окладами, відрядними розцінками, тарифними ставками згідно з діючими на підприємстві системами оплати праці

Автомобільні шини

витрати, пов'язані з експлуатацією автомобільних шин: зі зміною та встановленням на колеса, ремонтні витрати

Інші прямі витрати

нарахування на заробітну плату працівників, безпосередньо зайнятих здійсненням перевезень, у т. ч. відрахування на додаткове пенсійне страхування

витрати на страхування транспортних засобів у разі їх ремонту за кордоном та інші

вартість інструментів, виданих для їх поповнення на транспортних засобах

витрати на всі види ремонту, технічний огляд і технічне обслуговування рухомого складу, які виконують власними силами та силами сторонніх організацій

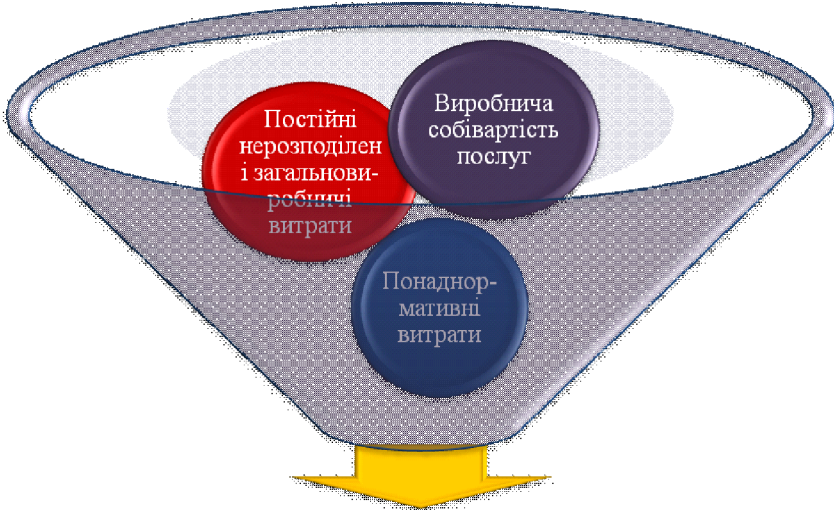
суми амортизаційних відрахувань, нарахованих згідно з порядком, нормами та умовами, передбаченими П(С)БО 7 «Основні засоби», П(С)БО 8 «Нематеріальні активи»

Загальновиробничі витрати

витрати, пов'язані з управлінням та обслуговуванням виробничого процесу: витрати на утримання апарату управління виробництвом, амортизація основних засобів та нематеріальних активів загальновиробничого призначення, витрати на утримання, експлуатацію, операційну оренду основних засобів інших необоротних активів загальновиробничого призначення, витрати на вдосконалення технології та організації виробництва, на охорону праці, техніку безпеки, виробничу санітарію та охорону навколишнього середовища, податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі, що входять до собівартості виробництва, інші витрати

Способи віднесення витрат на собівартість окремих об'єктів калькулювання

Собівартість реалізованих автотранспортних послуг

На фактичну собівартість наданих автотранспортних послуг ДТ 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг»
Кт 23 «Виробництво»

На відпускну вартість наданих послуг відображають доходи автотранспортного підприємства ДТ 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями»
Кт 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»

Бухгалтерські записи

На суму податкового зобов'язання:
ДТ 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»
Кт 641 «Розрахунки за податками»

Фінансовий результат операційної діяльності:
ДТ 791 «Результат операційної діяльності»
Кт 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг» 92 «Адміністративні витрати» 93 «Витрати на збут» 94 «Інші витрати операційної діяльності» Дт 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» Кт 791 «Результат операційної діяльності» закривають при перехуванні з бюджету коштів на рахунок перевізника

Питання для самоперевірки

1. Які види господарських операцій здійснюються автотранспортним підприємством?
2. Розкрийте сутність автотранспортних послуг та охарактеризуйте їх класифікацію.
3. Які види автотранспортних послуг підлягають ліцензуванню?
4. Визначте особливості обліку в автотранспортних підприємствах.
5. На яких рахунках та субрахунках здійснюється облік автотранспортних засобів?
6. Вкажіть основні групи витрат підприємств автотранспорту.
7. На яких рахунках та субрахунках здійснюється облік паливно-мастильних матеріалів?
8. На яких рахунках бухгалтерського обліку відображаються витрати на проведення ремонту і технічного обслуговування автомобілів?
9. Як відображається на рахунках бухгалтерського обліку нарахування заробітної плати водіям, нарахування та утримання з неї?
10. Як відображається на рахунках бухгалтерського обліку надання послуг автотранспортними підприємствами при разовому перевезенні вантажів?
11. Як відображається на рахунках бухгалтерського обліку надання послуг автотранспортними підприємствами при здійсненні перевезень вантажів на основі довгострокових договорів?
12. На яких рахунках обліковуються доходи автотранспортних підприємств?
13. Як визначаються фінансові результати діяльності підприємств автотранспорту і як вони відображаються в обліку?

Тестові завдання

1. *Відображено витрати з оплати праці водію:*
 - а) Д-т 23 К-т 661;
 - б) Д-т 23 К-т 663;
 - в) Д-т 661 К-т 23.

2. Відображено дохід, отриманий від продажу квитків:

- а) Д-т 361 К-т 703;
- б) Д-т 361 К-т 685;
- в) Д-т 311 К-т 361.

3. Зараховано авансову оплату у рахунок вартості наданої послуги:

- а) Д-т 681 К-т 361;
- б) Д-т 311 К-т 681;
- в) Д-т 361 К-т 703.

4. Зараховано в оплату рахунка постачальника за автотранспортний засіб раніше перерахований аванс:

- а) Д-т 681 К-т 311;
- б) Д-т 311 К-т 681;
- в) Д-т 631 К-т 311;
- г) Д-т 371 К-т 311.

5. Оприбутковано автопокришки й акумулятор:

- а) Д-т 23 К-т 207;
- б) Д-т 631 К-т 311;
- в) Д-т 207 К-т 631.

6. Списано на фінансовий результат собівартість наданих автотransпортних послуг:

- а) Д-т 903 К-т 791;
- б) Д-т 791 К-т 903;
- в) Д-т 903 К-т 23.

7. До первісної вартості транспортного засобу віднесено вартість послуг з його реєстрації:

- а) Д-т 152 К-т 631;
- б) Д-т 152 К-т 685;
- в) Д-т 152 К-т 105.

8. *Предмет праці автотранспортних підприємств:*

- а) товар;
- б) вантаж;
- в) сировина.

9. *Придбані транспортні засоби зараховують на баланс підприємства за:*

- а) справедливою вартістю;
- б) первісною вартістю;
- в) цінами продажу.

10. *Відображено надання послуги з перевезення вантажу:*

- а) Д-т 311 К-т 681;
- б) Д-т 311 К-т 631;
- в) Д-т 361 К-т 703.

11. *Відображено придбання автотранспортного засобу у поставальника:*

- а) Д-т 105 К-т 631;
- б) Д-т 631 К-т 311;
- в) Д-т 152 К-т 631.

12. *Прийнято вантаж на відповідальне зберігання:*

- а) Д-т 08 К-т -;
- б) Д-т 023 К-т -;
- в) Д-т 209 К-т 631.

13. *На автотранспортному підприємстві мають місце такі виробничі процеси:*

- а) постачання, реалізація послуг, відтворення технічного стану засобів праці;
- б) заготівля сировини, виробництво продукції, збут;
- в) виробництво продукції, реалізація послуг, сервіс;
- г) виробництво та реалізація послуг.

14. Витрати, пов'язані з придбанням транспортних засобів, обліковують як капітальні інвестиції на рахунку:

- а) 10 «Основні засоби»;
- б) 15 «Капітальні інвестиції»;
- в) 92 «Адміністративні витрати».

15. Зараховано на рахунок виручку від продажу квитків, реалізованих через каси автовокзалу:

- а) Д-т 361 К-т 685;
- б) Д-т 311 К-т 361;
- в) Д-т 361 К-т 703.

16. Проведено оплату органам Державної автомобільної інспекції за реєстрацію придбаного легкового автомобіля:

- а) Д-т 685 К-т 311;
- б) Д-т 651 К-т 311;
- в) Д-т 311 К-т 631;
- г) Д-т 311 К-т 685.

17. Автотранспортним підприємством оприбутковано запасні частини:

- а) Д-т 631 К-т 207;
- б) Д-т 207 К-т 631;
- в) Д-т 207 К-т 311.

18. Відображено витрати, пов'язані з ліквідацією автомобіля:

- а) Д-т 943 К-т 685;
- б) Д-т 712 К-т 793;
- в) Д-т 976 К-т 685.

19. Введено в дію транспортний засіб:

- а) Д-т 152 К-т 106;
- б) Д-т 105 К-т 152;
- в) Д-т 152 К-т 105.

20. Бухгалтерський облік паливно-мастильних матеріалів автопідприємства ведуть на субрахунок:

- а) 201;
- б) 203;
- в) 204.

21. Для відновлення працездатності транспортного засобу призначений:

- а) капітальний ремонт;
- б) технічне обслуговування;
- в) поточний ремонт.

22. Отримано на поточний рахунок відшкодування з бюджету у зв'язку з регулюванням тарифів на перевезення:

- а) Д-т 703 К-т 311;
- б) Д-т 301 К-т 48;
- в) Д-т 311 К-т 48.

23. Перераховано до бюджету екологічний збір:

- а) Д-т 641 К-т 311;
- б) Д-т 311 К-т 641;
- в) Д-т 92 К-т 641;
- г) Д-т 642 К-т 311.

24. Отримано відшкодування понесених витрат від замовника в результаті порушення умов договору:

- а) Д-т 311 К-т 361;
- б) Д-т 361 К-т 311;
- в) Д-т 361 К-т 715;
- г) Д-т 311 К-т 715.

25. Оприбутковано безоплатно отриманий транспортний засіб:

- а) Д-т 105 К-т 152;
- б) Д-т 105 К-т 424;
- в) Д-т 424 К-т 105.

26. Списано автомобіль в результаті його ліквідації (на суму залишкової вартості):

- а) Д-т 976 К-т 152;
- б) Д-т 976 К-т 105;
- в) Д-т 903 К-т 151.

27. Облік робочого часу водіїв здійснюється у:

- а) товарно-транспортній накладній;
- б) шляховому листі автомобіля;
- в) розрахунково-платіжній відомості.

28. Списано бензин на здійснення автоперевезень:

- а) Д-т 23 К-т 203;
- б) Д-т 23 К-т 201;
- в) Д-т 203 К-т 23.

29. Отримано аванс від замовника за послугу з перевезення вантажу:

- а) Д-т 371 К-т 311;
- б) Д-т 311 К-т 681;
- в) Д-т 311 К-т 631;
- г) Д-т 311 К-т 371.

30. Нарахована амортизація вантажного автомобіля:

- а) Д-т 131 К-т 23;
- б) Д-т 23 К-т 105;
- в) Д-т 23 К-т 131;
- г) Д-т 903 К-т 131.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК У ГРОМАДСЬКОМУ ХАРЧУВАННІ

Ключові питання теми

- Особливості діяльності підприємств громадського харчування та їх вплив на побудову обліку
- Облік сировини і товарів
 - а) облік сировини і товарів у коморі (на складі)
 - б) облік сировини і товарів на виробництві (на кухні)
 - в) облік сировини і товарів у буфетах
- Облік виробництва і реалізації продукції громадського харчування
- Порядок формування відпускної ціни
- Облік витрат і доходів підприємств громадського харчування та формування фінансового результату

2.1. Особливості діяльності підприємств громадського харчування та їх вплив на побудову обліку

Громадське харчування – сфера виробничо-торговельної діяльності, в якій виготовляють продукцію власного виробництва, покупні товари, призначені, як правило, для споживання на місці, з організацією дозвілля або без нього

Залежно від відповідності вимогам до підприємств громадського харчування (асортимент реалізованої продукції, якість обслуговування, матеріально-технічна база, номенклатура послуг, що надають споживачам, кваліфікація персоналу, методи обслуговування тощо) їх класифікують за типами і класами

Тип підприємств громадського харчування – це категорія закладів громадського харчування, що об'єднуються за характерними ознаками асортименту кулінарної продукції, контингентом споживачів, формами організації їх обслуговування

Типи підприємств громадського харчування

Клас закладу громадського харчування – це сукупність відмінних ознак закладу визначеного типу, що характеризує ступінь наданих споживачам зручностей, рівень і умови продажу їжі, призначеної для споживання на місці

Діяльність у сфері громадського харчування належить до тих видів діяльності, які не потребують ліцензування. Якщо заклади громадського харчування реалізують алкогольні напої і тютюнові вироби, вони повинні одержати відповідні ліцензії

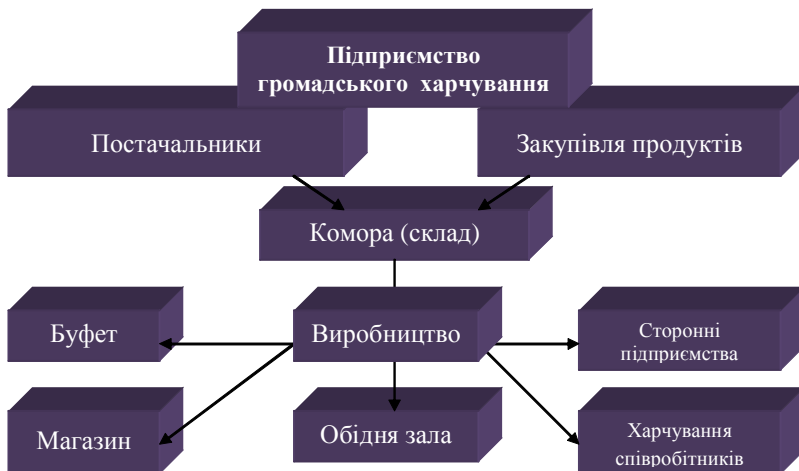
Господарські процеси діяльності підприємств громадського харчування

заготівля продуктів

виробництво продуктів

реалізація продуктів

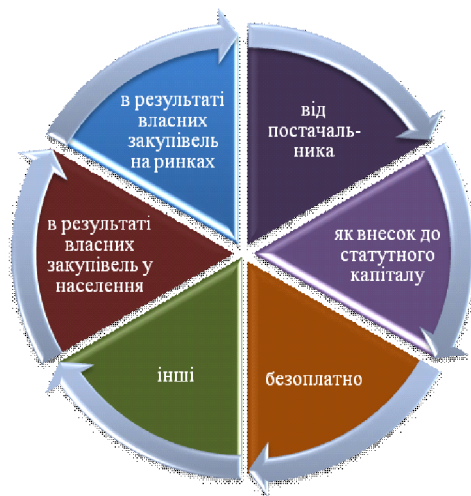
Рух продуктів, сировини і готової продукції на підприємствах громадського харчування

2.2. Облік сировини і товарів

а) облік сировини і товарів у коморі (на складі)

Продукти і товари підприємство громадського харчування можуть отримувати:

Облік товарів сировини у коморі ведуть за:

- *первинною вартістю*, якщо підприємство використовує рівні націнки при реалізації продукції і товарів у структурних підрозділах підприємства (бар, ресторан)
- *цінами продажу*, якщо підприємство використовує єдиний рівень націнки при формуванні ціни продажу кулінарних виробів, страв через структурні підрозділи

Розподіл транспортно-заготівельних витрат на підприємствах, що застосовують оцінку сировини і товарів за первинною вартістю та окремий субрахунок обліку ТЗВ

(тис. грн.)

Показник	Первинна вартість сировини і товарів (рахунок 28)	Транспортно-заготівельні витрати (субрахунок 289 «ТЗВ»)
1. Залишок сировини і товарів на початок місяця		
2. Надійшло за місяць	300	30
	500	60
3. Разом	800	90
4. Відсоток транспортно-заготівельних витрат	$(90 : 800) \cdot 100\% = 11,25$	
5. Вибуло сировини і товарів за місяць		
6. Залишки сировини і товарів на кінець місяця	600	67,5 $(600 \cdot 67,5 : 100)$
	200	22,5

**Розподіл транспортно-заготівельних витрат
на підприємствах, що застосовують оцінку сировини
і товарів за цінами продажу та окремий субрахунок
обліку ТЗВ**

(тис. грн.)

Показники	Продажна вартість	Транспортно-заготівельні витрати (субрахунок 289 «ТЗВ»)	Торгова націнка (субрахунок 285)
1. Залишки сировини і товарів на початок місяця	450	30	150
2. Надійшло за місяць	800	60	300
3. Разом	1250	90	450
4. Відсоток транспортно-заготівельних витрат		$90 : 1250 \cdot 100 = 7,2\%$	
5. Середній відсоток торговельної націнки		$450 : 1250 \cdot 100 = 36\%$	
6. Вибуло сировини і товарів	900	64,8	324
7. Залишки сировини і товарів на кінець місяця	350	25,2	126

Фактична собівартість сировини і товарів: $900 - 324 = 576$ (тис. грн.)

Облік продуктів у коморі ведуть матеріально відповідальні особи за кількістю, обліковими цінами, найменуваннями у Товарній книзі комірника або Картках кількісно-сумового обліку.

Документальне оформлення відпуску продуктів із комори (складу) залежить від напрямку їх вибуття

Облік надходження товарів і сировини до комори на підприємствах громадського харчування, що застосовують оцінку запасів за первинною вартістю

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Надійшли товари і сировина від постачальників за закупівельною вартістю без ПДВ	281	63
	На вартість тари	284	63
	На суму податкового кредиту з ПДВ	641	63
2.	Надійшли сировина і товари через підзвітну особу	281	372
	На суму податкового кредиту з ПДВ (за наявності Податкової накладної)	641	372
3.	Відображено витрати з доставки товарів	289	63,685
	На суму податкового кредиту з ПДВ	641	63,685
4.	Надійшла продукція власного виробництва	281	23
5.	Надійшли товари, повернуті з буфетів	281	282
6.	Надійшли товари як внесок до статутного капіталу	281	46
7.	Безоплатне надходження товарів	281	745

**Облік надходження товарів і сировини до комори
на підприємствах громадського харчування,
що застосовують оцінку запасів за цінами продажу**

№ з/п	Зміст операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Надійшли товари від постачальника за закупівельними цінами На суму податкового кредиту з ПДВ	281	63
		641	63
2.	Нарахування торговельної націнки	281	285
3.	Введення до облікової ціни товарів суми ПДВ	281	285

**Облік відпуску
продуктів із
комори на кухню**

- Дт 23 «Виробництво» Кт 281 «Товари на складі», якщо обліковою ціною є продажна
- Дт 23 «Виробництво» Кт 281 «Товари на складі» на облікову вартість і Дт 23 «Виробництво» Кт 285 «Торгова націнка» на суму націнки і ПДВ, якщо обліковою ціною є первинна вартість

**Облік відпуску
товарів до буфету**

- Дт 282 «Товари в торгівлі» Кт 281 «Товари на складі», якщо обліковою ціною є продажна ціна
- Дт 282 «Товари в торгівлі» Кт 281 «Товари на складі» і Дт 282 «Товари в торгівлі» Кт 285 «Торгова націнка», якщо обліковою ціною є первинна вартість

б) облік сировини і товарів на виробництві (на кухні)

Організація роботи на виробництві (кухні), вимоги до умов праці, стан приміщення мають відповідати Санітарним правилам

Продукти, відпущені з комори у виробництво, перебувають у підзвіті матеріально відповідальних осіб. Матеріально відповідальною особою є завідувач виробництва

Відповідно до типу й класу підприємство громадського харчування розробляє асортиментний перелік виробів, страв і напоїв. Страви і вироби виготовляють згідно з *рецептурами*. Витрату сировини розраховують на підставі *рецептурних норм* на відповідну продукцію. Кількість необхідної сировини і продуктів для приготування їжі визначають на основі *Плану-меню*, який щодня складає завідувач виробництва

Облік руху сировини на виробництві ведуть матеріально відповідальні особи в кількісному і вартісному вираженні

Надходження **сировини** обліковують за вагою **брутто**, а *напівфабрикати* – за вагою **нетто**. Облік сировини і товарів у виробництві ведуть за цінами продажу

Страви з кухні відпускають споживачам за наявності:

касових чеків, жетонів, талонів-абонементів, що підтверджують оплату

замовлення, у випадку, якщо споживач оплачує готівкою після обслуговування

денного забірного листа

Синтетичний облік сировини і товарів у виробництві ведуть на рахунку 23 “Виробництво”

За дебетом

відображають вартість сировини і товарів, що надійшли у виробництво

За кредитом

відображають вартість сировини, використаної для виготовлення продукції і товарів, повернених до комори, вартість нестачі сировини і товарів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Надійшла сировина і товари з комори	23	281
2.	Надійшла сировина і товари від постачальника за закупівельною вартістю (без ПДВ) на суму податкового кредиту з ПДВ	23 641	63 63
3.	Надійшла сировина і товари від підзвітної особи на суму податкового кредиту з ПДВ	23 641	372 372
4.	Відображено націнку	23	285
5.	Списано сировину, використану на виробництво продукції	902	23
6.	Відпущено продукцію до буфету	282	23
7.	Повернуто товари і сировину з виробництва до комори: на облікову вартість комори на суму націнки	281 285	23 23
8.	Виявлена нестача товарів і сировини у виробництві	947	23
9.	Виявлені надлишки товарів і сировини у виробництві	23	719

в) облік сировини і товарів у буфетах

Синтетичний облік товарів у *буфетах* ведуть на субрахунок 282 "*Товари у торгівлі*". Облік здійснюють за цінами продажу. Якщо облікова ціна товарів у коморі та у виробництві нижча, ніж ціна в буфеті, то різницю у вигляді націнки відображають на субрахунок 285 "*Торгова націнка*"

Передачу товарів від однієї матеріально відповідальної особи до іншої після закінчення зміни оформляють *Актом про передачу товарів і тари* під час зміни матеріально відповідальної особи

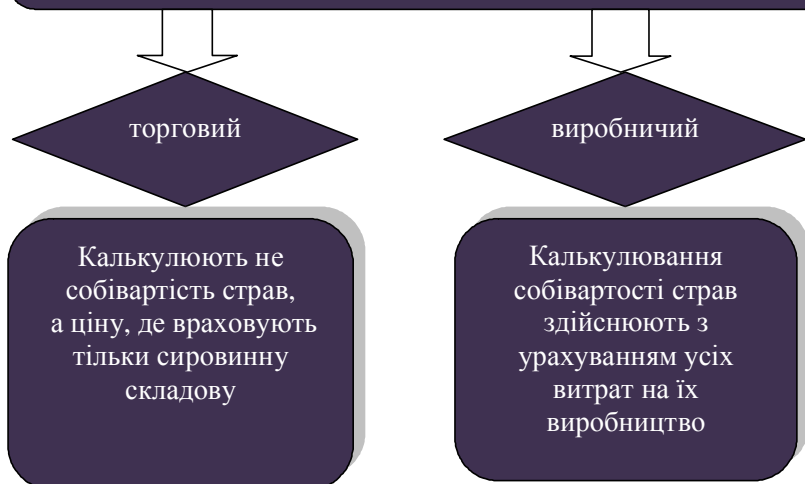
Облік товарів і тари у буфеттах

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Надійшли товари з комори (за обліковими цінами комори) Націнка і ПДВ	282	281
		282	285
2.	Надійшли товари від постачальника за закупівельною вартістю На суму податкового кредиту На націнку і ПДВ	282	63
		641	63
		282	285
3.	Надійшла продукція з виробництва (за обліковими цінами виробництва) Націнка	282	23
		282	285
4.	Надійшли кошти за реалізовані товари	301	702
5.	Відображена вартість реалізованих товарів за цінами продажу	902	282
6.	Списано торговельну націнку на реалізовані товари (методом червоного сторно)	902	285
7.	Повернуті товари в комору (за обліковою вартістю комори) Націнка	281	282
		285	282
8.	Повернуті товари у виробництво (за обліковими цінами виробництва) Націнка	23	282
		285	282

2.3. Облік виробництва і реалізації продукції громадського харчування

Методи обліку витрат на підприємствах громадського харчування

Торговий підхід

Суть «торгового» методу в тому, що у складі собівартості продукції обліковують не всі витрати, пов'язані з виробництвом продукції громадського харчування, а лише вартість використаної сировини. Всі інші витрати, пов'язані з виробництвом продукції (заробітна плата кухарів, відрахування на соціальні заходи, амортизація технологічного обладнання) вважають іншими витратами операційної діяльності, їх не вводять до собівартості кулінарної продукції і враховують на відповідних рахунках витрат (93 «Витрати на збут», 92 «Адміністративні витрати»)

Для обліку витрат підприємства громадського харчування використовують рахунок 23 «Виробництво» і 93 «Витрати на збут»

23 "Виробництво"

Дебет

Сальдо: *вартість залишків сировини, що не пройшла кулінарну обробку, напівфабрикатів і готових виробів, які не реалізовані та перебувають на підприємстві (в т. ч. націнка)*
Дебетовий оборот: *вартість сировинної складової витрат*

Кредит

Кредитовий оборот: *вартість реалізованої продукції*

93 "Витрати на збут"

Дебет

Всі витрати, пов'язані з приготуванням страв (заробітна плата кухарів, офіціантів, амортизація технологічного обладнання, відрахування на соціальні заходи), крім вартості сировини

Кредит

Сума витрат, списаних на фінансовий результат

При торговому методі можливі два варіанти обліку витрат на випуск :

з використанням субрахунка 282 «Товари в торгівлі», до якого відкривають субрахунки третього порядку:

з використанням рахунка 23 «Виробництво»

2821 «Товари в коморі»

2822 «Товари на кухні»

2823 «Товари в барі»

Порядок відображення витрат на рахунках бухгалтерського обліку залежатиме від того, який варіант *«торгового»* методу обрало підприємство, на якому рахунку веде облік сировини: на рахунку 28 «Товари» – чи 20 «Виробничі запаси»

Порядок відображення витрат підприємств громадського харчування на рахунках бухгалтерського обліку при «торговому» методі

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспондуючі рахунки	
		Дебет	Кредит
1.	<p><i>а) облік сировини і товарів у коморі ведуть за первісною вартістю на рахунку 28 «Товари»</i> Надходження товарів і сировини на кухню з комори: – за обліковими цінами – на суму націнки</p>	<p>23 «Виробництво» 23 «Виробництво»</p>	<p>281 «Товари на складі» 285 «Торгова націнка»</p>
	<p><i>б) облік сировини і товарів у коморі ведуть за цінами продажу</i> – Надходження сировини і товарів на кухню</p>	<p>23 «Виробництво»</p>	<p>281 «Товари на складі»</p>
	<p><i>в) облік сировини ведуть у коморі на рахунку 20 «Виробничі запаси» за первісною вартістю</i> Надходження сировини на кухню з комори: – за обліковими цінами – на суму націнки</p>	<p>23 «Виробництво» 23 «Виробництво»</p>	<p>20 «Виробничі запаси» 285 «Торгова націнка»</p>

Вартість реалізованої продукції за цінами продажу (за вартістю сировинного набору)

Дт 902 «Собівартість реалізованих товарів»
Кт 23 «Виробництво»

Торговельна націнка на реалізовану продукцію

Дт 902 «Собівартість реалізованих товарів»
Кт 285 «Торгова націнка» – методом «червоного сторно»

Виробничий підхід

23 "Виробництво"	
Дебет	Кредит
Прямі витрати в кореспонденції з кредитом рахунків 20 «Виробничі запаси», 66 «Розрахунки за виплатами працівникам», 65 «Розрахунки за страхування», 13 «Знос (амортизація) необоротних активів» та ін.	Фактична виробнича собівартість готової продукції

91 "Загальновиробничі витрати"	
Дебет	Кредит
Витрати на обслуговування та управління виробництвом, непрямі витрати на виробництво	Змінні та постійні розподілені (в дебет рах. 23 «Виробництво») Постійні нерозподілені (в дебет рах. 90 «Собівартість реалізації»)

Відображення витрат на виробництво продукції підприємств громадського харчування при «виробничому» методі

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відпущено з комори на кухню сировину в цінах продажу	23	281
2.	Нарахована заробітна плата кухарів	23	661
3.	Проведені нарахування на заробітну плату	23	65
4.	Нарахована амортизація технологічного обладнання	23	13
5.	Відображена орендна плата за орендоване технологічне обладнання	23	68

Слід зазначити, що повною мірою застосувати виробничий метод на підприємствах громадського харчування неможливо. Це пов'язано з тим, що практично неможливо організувати облік праці й заробітної плати, амортизації та інших витрат у розрізі окремих видів кулінарної продукції. В переважній більшості підприємства громадського харчування використовують погодинну систему оплати праці, а на одному і тому самому кухонному обладнанні готують різні страви. В такому випадку зазначені витрати можна обліковувати за дебетом рахунку 91 «Загальновиробничі витрати»

2.4. Порядок формування відпускної ціни

	<p><i>Відпускну ціну визначають методом калькулювання у Калькуляційній картці</i></p>
--	---

ТОВ Ресторан «Класік»

Калькуляційна карта № 10

«20» січня 2014 р.

Найменування страви млинці з м'ясом

Номер за збірником рецептур 717

№ з/п	Порядковий номер Калькуляції і дата її затвердження	№ 1 «20» січня 2007 р. на 100 порцій			№ 2			№ 3		
		Найменування продуктів	Норма, кг	Ціна, грн.	Сума, грн.	Норма	Ціна	Сума	Норма	Ціна
1.	Мука вищого сорту	10,0	6,00	60,0						
2.	Яловичина	8,0	75,0	600,0						
3.	Жир	0,5	36,8	18,4						
4.	Цибуля	1,0	5,0	5,0						
5.	Яйце	20 шт	1,8	36,0						
6.	Масло вершкове	1,0	75,0	75,0						
7.	Сіль, спеції			10,0						
Загальна вартість набору продуктів на 100 страв					804,4					
Ціна продажу однієї страви					8,04					
У т. ч. ПДВ					1,34					
Вихід у готовому вигляді однієї страви, г					165/5					
Завідувач виробництва		Чесниківська Н.								
Калькуляцію склав		Кіцик І.								
ЗАТВЕРДЖУЮ Керівник закладу		Фецович Т.								

Відпускна ціна продукції гомадського харчування має забезпечити:

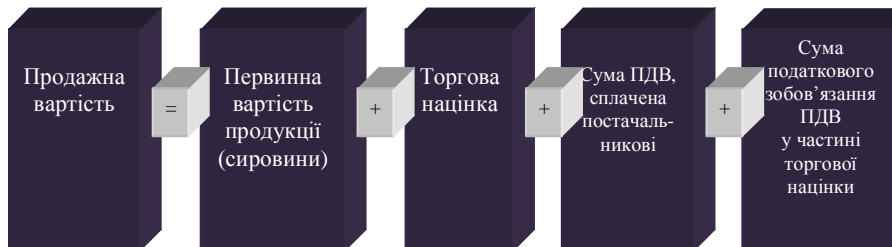
покриття витрат, пов'язаних із виробництвом продукції і веденням діяльності підприємства

покриття податкових зобов'язань із ПДВ в частині торгової націнки

відшкодування вартості придбаних продуктів (сировини)

одержання прибутку

Формування продажної (відпускної) вартості продукції громадського харчування

Відпускну ціну продукції громадського харчування можна розрахувати за формулою:

$$Вц = (Пв + Тн) \cdot 1,2,$$

де Вц – підпунктна (продажна) ціна кулінарного виробу, страви, товару;

Пв – первісна вартість;

Тн – торгова націнка

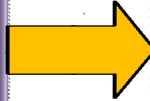
Порядок формування відпускної ціни страви у Калькуляційній картці

- 1) заносять назву продуктів, передбачених рецептурою
- 2) визначають їх кількість за нормами брутто (за вагою нетто – для напівфабрикатів) із розрахунку на 100 порцій або 10 кг
- 3) зазначають облікову ціну 1 кг кожного складника за даними обліку
- 4) шляхом множення облікової ціни на кількість визначають загальну вартість кожного компонента
- 5) підсумовуючи вартість усіх компонентів, визначають загальну вартість сировинного набору
- 6) поділивши загальну вартість сировинного набору на 100 або 10, визначають ціну продажу 1 страви або кулінарного виробу
- 7) вихід страви у грамах проставляють у рядку «Вихід у готовому вигляді однієї страви»

2.5. Облік витрат і доходів підприємств громадського харчування та формування фінансового результату

Фінансовий результат підприємств громадського харчування визначають, зіставляючи доходи звітного періоду і витрати, понесені для одержання цих доходів

Витрати операційної діяльності охоплюють витрати основної діяльності

собівартість реалізованої продукції і товарів

Для обліку собівартості реалізації підприємства використовують рахунок **902 «Собівартість реалізованих товарів»**

Дебет
фактична собівартість реалізованої продукції і товарів

Кредит
списання в порядку закриття на рахунок 791 «Результат операційної діяльності»

Для визначення фактичної собівартості реалізованої продукції (товарів) необхідно визначити суму торговельної націнки, що відносять до реалізованих товарів

Середній відсоток встановлюють за формулою:

$$Св = [(Тз+ Тн) / (Пз + Пн)] \times 100\%$$

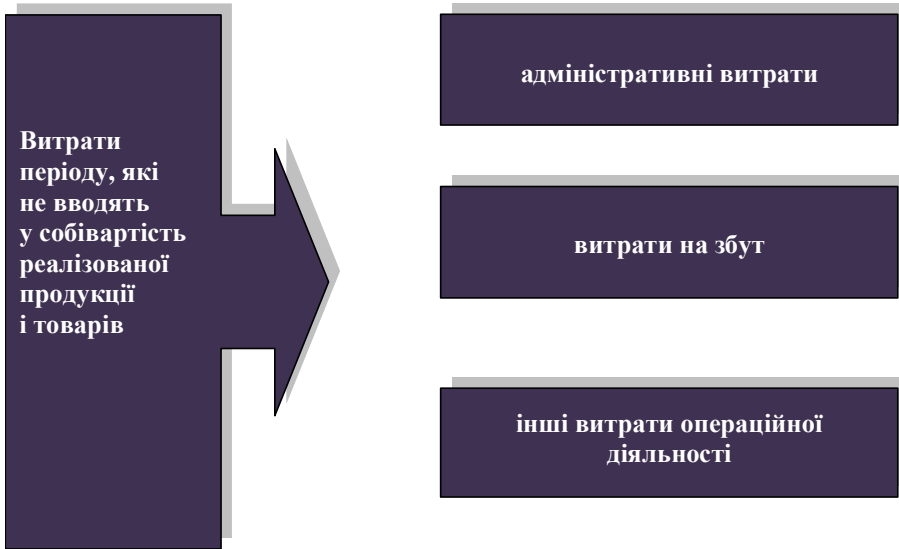
де Св – середній відсоток торговельної націнки;

Тз – торговельна націнка на початок звітного місяця (сальдо субрахунка 285 «Торгова націнка»);

Тн – торговельна націнка у продажній вартості одержаних у звітному місяці товарів (кредит субрахунка 285 «Торгова націнка»);

Пз – продажна вартість залишку товарів на початок місяця;

Пн – продажна вартість одержаних у звітному місяці товарів

Групування витрат операційної діяльності підприємств громадського харчування

Витрати діяльності	Статті витрат	Синтетичний рахунок обліку витрат	На який субрахунок рахунку 79 «Фінансові результати» списують витрати
1	2	3	4
1. <i>Собівартість реалізованої продукції (товарів)</i>	1.1. Собівартість реалізованих продукції та товарів власного виробництва	902	791

1	2	3	4
2. Адміністративні витрати	2.1. Витрати на оплату праці адміністративно-управлінського персоналу 2.2. Відрахування на соціальні заходи 2.3. Витрати на оренду основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, нематеріальних активів, що забезпечують адміністративні потреби 2.4. Витрати на утримання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, малоцінних швидкозношуваних предметів, що забезпечують адміністративні потреби 2.5. Амортизація основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів, що забезпечують адміністративні потреби 2.6. Витрати на страхування майна 2.7. Податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі 2.8. Загальні корпоративні витрати 2.9. Інші адміністративні витрати	92	
3. Витрати на збут	3.1. Витрати на оплату праці персоналу, який забезпечує збут товарів (продукції) 3.2. Відрахування на соціальні заходи 3.3. Витрати на оренду основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів, що забезпечують збут товарів (продукції) 3.4. Витрати на утримання основних засобів, інших необоротних матеріальних активів, малоцінних швидкозношуваних предметів, що забезпечують збут товарів (продукції) 3.5. Амортизація основних засобів, інших необоротних матеріальних активів та нематеріальних активів, що забезпечують збут товарів (продукції) 3.6. Витрати на зберігання, підсортування, обробку, пакування і передпродажну підготовку товарів (продукції) 3.7. Витрати на транспортування 3.8. Витрати на проведення маркетингових заходи 3.9. Витрати на тару 3.10. Податки, збори та інші передбачені законодавством обов'язкові платежі 3.11. Інші витрати на збут	93	

Продовження

1	2	3	4
4. Інші операційні витрати	4.1. Витрати на дослідження та розробки 4.2. Собівартість реалізованої іноземної валюти 4.3. Собівартість реалізованих виробничих запасів 4.4. Сумнівні та безнадійні борги 4.5. Втрати від операційної курсової різниці 4.6. Втрати від знецінення запасів 4.7. Нестачі та втрати від псування цінностей 4.8. Визнані штрафи, пені, неустойки 4.9. Інші витрати операційної діяльності	94	

285 Облік собівартості реалізованої продукції і товарів підприємств громадського харчування

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Відображено собівартість – реалізованої продукції (за цінами продажу) – реалізованих товарів	902 902	23 282
2.	Списана торговельна націнка на реалізовані товари	902	285
3.	Списані транспортно-заготівельні витрати, що відносять до реалізованих товарів	902	289
4.	Списана фактична собівартість на фінансовий результат	791	902

Доходи операційної діяльності підприємств громадського харчування обліковують

на субрахунку **702 «Дохід від реалізації товарів»** (доходи від реалізації продукції і товарів підприємств громадського харчування)

на рахунку **71 «Інший операційний дохід»**

на субрахунку **703 «Дохід від реалізації послуг»** (дохід від реалізації послуг підприємств громадського харчування: доставка, зберігання товарів тощо)

Облік доходів від реалізації

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Надійшла готівка за реалізовану продукцію і товари	301	701
2.	Відображена сума податкового зобов'язання з ПДВ	702	641
3.	Відображено дохід від реалізації послуг	301, 361	703
4.	Відображена сума податкового зобов'язання з ПДВ	703	641
5.	Списано чистий дохід на фінансовий результат	702	791
		703	791

Питання для самоперевірки

1. Назвіть основні особливості фінансово-господарської діяльності підприємств громадського харчування.
2. З яких взаємопов'язаних процесів складається діяльність підприємства громадського харчування?
3. Які основні види послуг надають підприємства громадського харчування?
4. Наведіть класифікацію закладів громадського харчування.
5. Як поділяються підприємства громадського харчування за типами?
6. Як поділяються підприємства громадського харчування за класами?
7. Назвіть основні вимоги до організації діяльності закладів громадського харчування?
8. Якими законодавчими та нормативними документами регулюється торговельно-виробнича діяльність підприємств громадського харчування?
9. Якими первинними документами оформлюється надходження продуктів (сировини) і товарів на підприємства громадського харчування від виробників, торговельних організацій, населення?
10. Розкрийте особливості обліку сировини і товарів у коморі (на складі) підприємства громадського харчування.
11. Як обліковується відпуск сировини і товарів з комори (складу) у виробництво?

12. Охарактеризуйте специфіку обліку товарів і сировини на виробництві.
13. Якими документами оформляється відпуск готових виробів кухні споживачам?
14. Які звітні документи складаються з метою обліку реалізованої продукції і відпущених товарів, а також витрачання сировини на виробництві?
15. Якими документами регламентуються рецептура блюд та її зміни?
16. Які можливі варіанти обліку витрат на випуск власної продукції підприємств громадського харчування?
17. Як обліковуються результати інвентаризації товарів і сировини на підприємствах громадського харчування?
18. Розкрийте порядок формування відпускної ціни продукції власного виробництва та купованих товарів.
19. Як відображається на рахунках бухгалтерського обліку реалізація товарів і продукції власного виробництва підприємствами громадського харчування?
20. Як визначається собівартість реалізованої продукції (товарів) підприємств громадського харчування?
21. Які рахунки використовуються для обліку доходів і фінансових результатів в сфері громадського харчування?

Тестові завдання

1. Основна особливість фінансово-господарської діяльності закладів громадського харчування:

- а) це відтворення технічних засобів праці;
- б) це поєднання елементів виробництва, торгівлі, послуг;
- в) це суміщення виробництва послуг із функціями обслуговування населення.

2. На підприємствах громадського харчування собівартість реалізованої продукції визначається за методом:

- а) ціни продажу;
- б) середнього відсотка;
- в) середньозваженої собівартості.

3. *Норми природних втрат продуктів при зберіганні продуктів і товарів визначаються на підставі:*

- а) наказу керівника підприємства;
- б) розрахунків, що враховують попередній досвід підприємства;
- в) нормативних документів.

4. *Діяльність у сфері громадського харчування:*

- а) підлягає ліцензуванню;
- б) не підлягає ліцензуванню;
- в) не підлягає ліцензуванню, за винятком реалізації закладами алкогольних напоїв і тютюнових виробів.

5. *Якщо підприємство ресторанного господарства веде облік витрат за «виробничим» методом, то всі поточні витрати на виробництво кулінарної продукції обліковуються на рахунку:*

- а) 23 «Виробництво»;
- б) 93 «Витрати на збут»;
- в) 94 «Інші витрати операційної діяльності».

6. *Проведено нарахування заробітної плати офіціантам:*

- а) Д-т 91 К-т 661;
- б) Д-т 92 К-т 661;
- в) Д-т 93 К-т 661;
- г) Д-т 661 К-т 91.

7. *За результатами інвентаризації суму нестачі відображено на позабалансовому рахунку:*

- а) Д-т 072 К-т -;
- б) Д-т 023 К-т -;
- в) Д-т 021 К-т -.

8. *Відображено відпуск виготовленої власної продукції до буфету:*

- а) Д-т 281 К-т 631;
- б) Д-т 282 К-т 281;
- в) Д-т 23 К-т 281.

9. *Взаємопов'язані процеси діяльності підприємства громадського харчування:*

- а) торгівля, постачання, реалізація послуг;
- б) перевезення, виробництво і реалізація готової продукції;
- в) заготівля сировини, виробництво і реалізація готової продукції.

10. *На підприємствах громадського харчування собівартість реалізованої продукції визначається як різниця між:*

- а) вартістю придбаної продукції (товарів) за цінами продажу і сумою торговельної націнки;
- б) вартістю реалізованої продукції (товарів) за цінами продажу і сумою торговельної націнки;
- в) вартістю виготовленої продукції (товарів) за цінами продажу і сумою торговельної націнки;

11. *В акті закупівлі продуктів у населення обов'язково слід вказати:*

- а) сімейний стан фізичної особи;
- б) основне місце роботи фізичної особи;
- в) дату народження фізичної особи;
- г) ідентифікаційний код фізичної особи.

12. *Розрахунок відпускної ціни кожного виду страви (кулінарного виробу), у тому числі й фірмової страви, проводиться на підприємствах громадського харчування:*

- а) у технологічній картці;
- б) у калькуляційній картці;
- в) у реєстраційній картці.

13. *Проведено нарахування амортизації кухонного обладнання:*

- а) Д-т 131 К-т 92;
- б) Д-т 91 К-т 131;
- в) Д-т 93 К-т 131.

14. *В ході інвентаризації встановлено нестачу товару на складі. Суму нестачі списано на фінансовий результат підприємства:*

- а) Д-т 947 К-т 791;
- б) Д-т 791 К-т 947;
- в) Д-т 791 К-т 976.

15. *Дохід від реалізації продукції власного виробництва за «виробничим методом» підприємства громадського харчування обліковують на субрахунку:*

- а) 701 «Дохід від реалізації готової продукції»;
- б) 702 «Дохід від реалізації товарів»;
- в) 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг».

16. *За «торговельним методом» облік сировини та закупних товарів на підприємствах громадського харчування ведеться на рахунку:*

- а) 28 «Товари»;
- б) 20 «Виробничі запаси»;
- в) 26 «Готова продукція».

17. *Тип підприємства громадського харчування визначається:*

- а) в установчих документах;
- б) наказом по підприємству;
- в) залежно від відповідності вимогам, встановленим нормативними документами.

18. *Послуги підприємств громадського харчування:*

- а) не підлягають сертифікації;
- б) підлягають сертифікації;
- в) підлягають сертифікації лише послуги, надані суб'єктами туристичної діяльності.

19. *Проведено нарахування заробітної плати працівникам кухні:*

- а) Д-т 661 К-т 91;
- б) Д-т 92 К-т 661;
- в) Д-т 93 К-т 661;
- г) Д-т 23 К-т 661.

20. *Проведено нарахування торговельної націнки на продукти харчування, що надійшли:*

- а) Д-т 902 К-т 282;
- б) Д-т 285 К-т 282;
- в) Д-т 285 К-т 902;
- г) Д-т 282 К-т 285.

21. *Створено резерв на покриття втрат товарів при їх реалізації в межах природних втрат:*

- а) Д-т 474 К-т 93;
- б) Д-т 93 К-т 471;
- в) Д-т 92 К-т 472;
- г) Д-т 93 К-т 474.

22. *Особливістю бухгалтерського обліку підприємств громадського харчування є наявність таких підходів:*

- а) виробничого і реалізованого;
- б) торговельного і закупівельного;
- в) торговельного і виробничого.

23. *Обліковою ціною товарів і сировини в коморах закладів громадського харчування може бути їх:*

- а) залишкова вартість;
- б) ціна закупівлі;
- в) первісна вартість або ціна продажу.

24. *Списання собівартості реалізованих закупних товарів на підприємствах громадського харчування відображається за дебетом субрахунку:*

- а) 901 «Собівартість реалізованої готової продукції»;
- б) 902 «Собівартість реалізованих товарів»;
- в) 903 «Собівартість реалізованих робіт і послуг».

25. *Діяльність у сфері громадського харчування:*

- а) потребує патентування;
- б) не потребує патентування;
- в) потребує патентування лише в окремих випадках, визначених законодавством.

26. *Категорія закладів громадського харчування, об'єднаних за характерними ознаками асортименту кулінарної продукції, контингентом споживачів і формами організації їх обслуговування:*

- а) тип закладу;
- б) клас закладу;
- в) категорія закладу.

27. Сума транспортно-заготівельних витрат, що підлягає списанню на собівартість реалізованої продукції наприкінці звітнього періоду, на підприємствах громадського харчування визначається за методом:

- а) ціни продажу;
- б) нормативним;
- в) середнього відсотка.

28. Заклади громадського харчування поділяються за:

- а) категоріями і класами;
- б) типами і класами;
- в) кваліфікацією персоналу.

29. На вартість придбаних торгових патентів, що припадають на звітний період, підприємствами громадського харчування нарахований за цей період податок на прибуток:

- а) збільшується;
- б) зменшується;
- в) не змінюється.

30. Відображено собівартість реалізованої продукції власного виробництва за «торговельним підходом»:

- а) Д-т 23 К-т 281;
- б) Д-т 902 К-т 285;
- в) Д-т 902 К-т 282;
- г) Д-т 903 К-т 282.

31. За «торговельним» підходом обліку у складі витрат на виробництво власної кулінарної продукції підприємства громадського харчування обліковують лише:

- а) витрати на заробітну плату працівників;
- б) вартість сировини;
- в) витрати на електроенергію для виробничих потреб;
- г) вартість купівельних напівфабрикатів.

32. Сукупність відмінних ознак закладу визначеного типу, що характеризує ступінь наданих споживачам зручностей, рівень та умови продажу їжі, призначеної для споживання на місці:

- а) це рівень закладу;
- б) це кваліфікація закладу;
- в) це тип закладу;
- г) це клас закладу.

33. Облік продуктів у коморі матеріально-відповідальні особи ведуть у:

- а) Касовій книзі;
- б) Головній книзі;
- в) Товарній книзі.

34. Списано на собівартість купівельну вартість реалізованих товарів:

- а) Д-т 902 К-т 282;
- б) Д-т 282 К-т 902;
- в) Д-т 901 К-т 791.

35. Отримано від покупця аванс за отриманий товар на поточний рахунок:

- а) Д-т 371 К-т 685;
- б) Д-т 311 К-т 681;
- в) Д-т 311 К-т 371.

РОЗДІЛ 3

ОБЛІК НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТУРИСТИЧНОГО І ГОТЕЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Ключові питання теми

- Особливості діяльності туристичних і готельних підприємств та їх вплив на побудову обліку
- Документальне оформлення операцій із надання туристичних і готельних послуг
- Облік діяльності туристичного оператора
- Облік діяльності туристичного агента
- Облік необоротних і оборотних активів у готельних підприємств

3.1. Особливості діяльності туристичних і готельних підприємств та їх вплив на побудову обліку

Туризм – тимчасовий виїзд особи з місця постійного проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці перебування

Туристичні послуги

Характерні (основні)

призначені для задоволення потреб споживачів, виробництво й надання яких суттєво зменшаться без їх реалізації особам, котрі подорожують

Супутні (додаткові)

призначені для задоволення потреб туристів, але їх виробництво несуттєво скоротиться без реалізації туристам

Туристичний продукт – це комплекс туристичних послуг, який поєднує не менше двох таких послуг, що реалізують або пропонують для реалізації за визначеною ціною

Суб'єкти туристичної діяльності

Туристичні оператори – юридичні особи, створені згідно із законодавством України, для яких єдиною діяльністю є організація і забезпечення створення туристичного продукту, реалізація й надання туристичних послуг, а також посередницька діяльність із надання характерних та супутніх послуг, і які у встановленому порядку отримали ліцензію на туроператорську діяльність

Туристичні агенти – юридичні та фізичні особи – суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність із реалізації туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності, а також посередницьку діяльність щодо реалізації характерних та супутніх послуг

Ліцензують не будь-яку туристичну діяльність, а тільки організацію туризму.
Підлягає ліцензуванню діяльність туроператорів

Результат діяльності в туризмі - обсяг реалізованого туристичного продукту, утвореного в підсумку економічних відносин між туристичними підприємствами, постачальниками ресурсів і туристами

Схема взаємозв'язків туроператора з постачальниками та покупцями туристичних послуг (турпродукту)

Готельний продукт - це комплекс послуг, що споживають мешканці готелю

<i>Готельна послуга</i>	<i>Інші основні послуги</i>	<i>Додаткові платні послуги</i>
послуга з надання місця для короткотермінового проживання	інші послуги, вартість яких введена до вартості проживання в готелі	інші послуги, що надають на платній основі

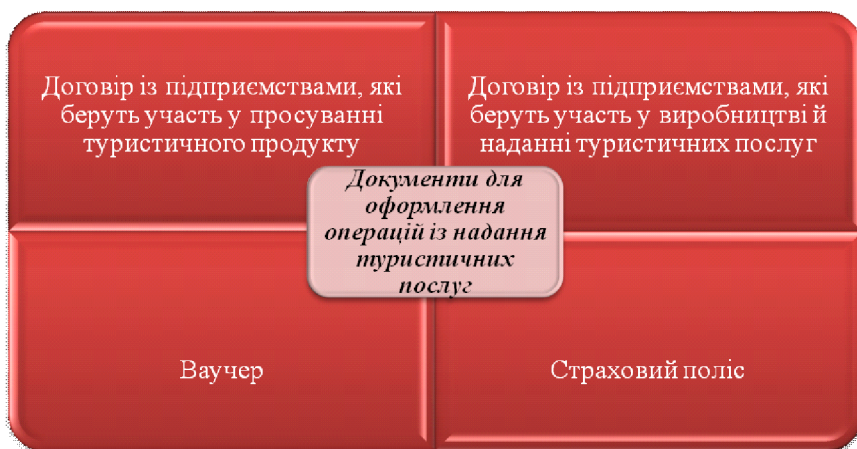
Особливістю діяльності готельного господарства є необхідність проходження сертифікації

Порядок обліку витрат, що виникають у зв'язку з цим, залежить від результатів сертифікації і терміну, на який видають сертифікат (від одного до п'яти років)

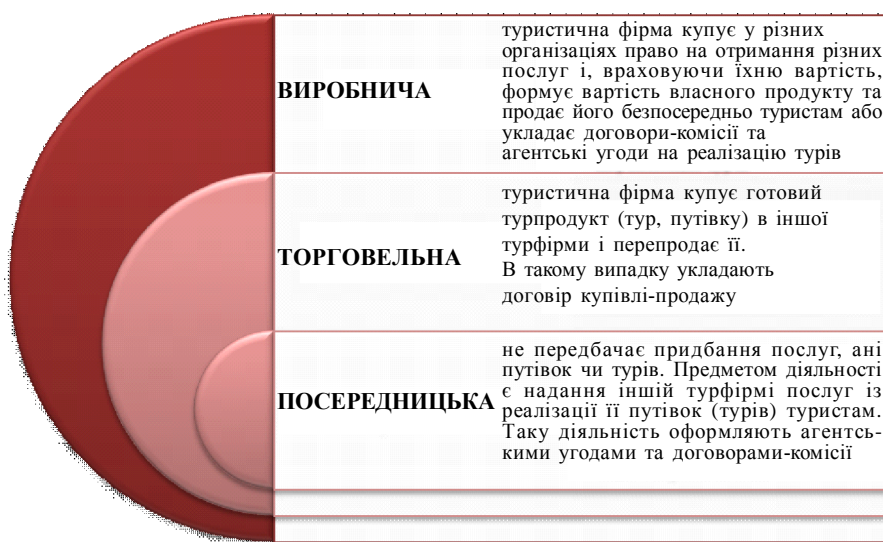
Облік витрат з проходження сертифікації та одержання сертифіката

- на рахунку 39 "Витрати майбутніх періодів" (якщо термін дії сертифіката один рік)
- на рахунку 127 "Інші нематеріальні активи" (якщо термін дії сертифіката більше року)
- на рахунку 949 "Інші витрати операційної діяльності" (якщо у видачі сертифіката відмовлено)

3.2. Документальне оформлення операцій із надання туристичних і готельних послуг

Схеми організації діяльності туристичної фірми

Реалізація туристичного продукту

Через туроператора

Безпосередньо туристу

Договір купівлі-продажу

Договір доручення

Договір комісії

Агентська угода

Купівлі-продажу

Ведення форм первинного обліку в готелях України нині не є обов'язковим. Готелі мають право самостійно визначити перелік та форми первинних документів для відображення розрахунків із клієнтами, які користуються готельними послугами

Рекомендовані Інструкцією про порядок ведення документообігу форми документів первинного обліку з надання готельних послуг

- 1-Г Анкета мешканця
- 2-Г Реєстраційна картка
- 3-Г Візитна картка
- 4-Г Рахунок
- 5-Г Журнал обліку громадян, які проживають у готелі
- 6-Г Журнал обліку іноземців, які проживають у готелі
- 7-Г Журнал реєстрації заявок на бронювання номерів
- 8-Г Касовий звіт
- 9-Г Відомість руху номерів у готелі
- 10-Г Журнал осіб, які проживають на поверсі

3.3. Облік діяльності туристичного оператора

Облік реалізації туристичного продукту через туристичного агента

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	На суму визнаного доходу від реалізації туристичного продукту тур агентові	36	703
	На суму податкового зобов'язання	703	641
2.	На суму винагороди туристичному агентові	93	63
	На суму ПДВ	641	63
3.	На суму одержаного платежу від туристичного агента за вирахуванням винагороди	311	36
4.	На зараховану суму винагороди	63	36

Порядок обліку операцій із формування та реалізації туристичного продукту безпосередньо туристам

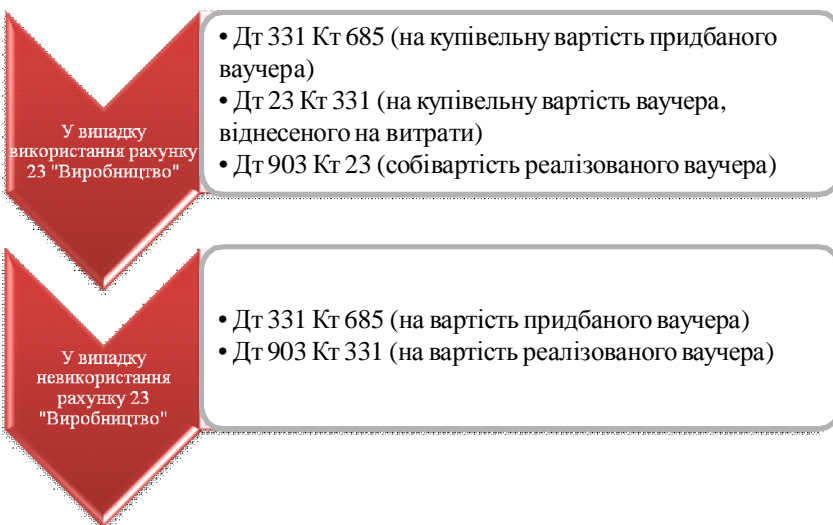
№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Перерахована попередня оплата з поточного рахунку за послуги:		
	- готелю за проживання	371	311
	в т. ч. ПДВ	641	644
	- транспортній організації	371	311
	в т. ч. ПДВ	641	644
	- ресторану за харчування	371	311
	в т. ч. ПДВ	641	644
- страховій компанії	371	311	
2.	Нарахована заробітна плата:		
	- директорові	92	661
	- керівникові групи	23	661
	- менеджерів	93	661
3.	Проведено нарахування на заробітну плату:		
	- директора	92	651
	- керівника групи	23	65
	- менеджера	92	65
4.	Віднесено на витрати орендну плату	92	685
	в т. ч. ПДВ	641	685
5.	Надійшла в касу попередня оплата за реалізовані туристам ваучери	301	681
	в т. ч. ПДВ	643	641
6.	Віднесено на витрати вартість одержаних послуг:		
	проживання	231	631
	перевезення	23	631
	харчування	23	631
	в т. ч. ПДВ	644	631
7.	Відображено дохід від реалізації туристичних послуг	361	703
	в т.ч. ПДВ	703	643
8.	Відображена вартість страхового поліса	704	685
9.	Здійснено взаємозалік розрахунків із туристами	681	361
10.	Здійснено взаємозалік розрахунків із постачальниками послуг	631	371
11.	Відображена собівартість турпродукту	903	23
12.	Списано фактичну собівартість реалізованих туристичних послуг		
13.	Списано адміністративні витрати	791	903
14.	Списано витрати на збут	791	93
15.	Списано на фінансовий результат суму страхування туристів	791	704
16.	Списано дохід від реалізації туристичних послуг	703	791

3.4. Облік діяльності туристичного агента

Операції, пов'язані з реалізацією туристичного продукту

Облік придбання і продажу ваучерів (путівок) за договором купівлі-продажу

Облік операцій при укладенні агентської угоди

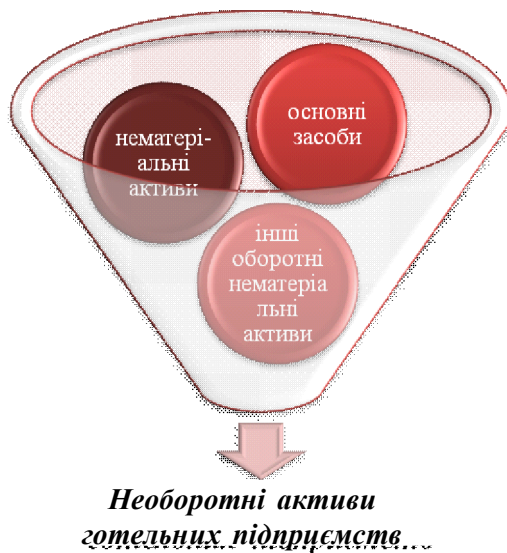
№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Отримано від туристів кошти - оплату за турпродукт	301, 311	681
2.	Нараховано податкове зобов'язання (на суму винагороди турагента)	643	641
3.	Передано турпродукт туристам	681	703
4.	Відображено заборгованість туроператорові	704	685
5.	Перераховано туроператорові грошові кошти (за вирахуванням винагороди)	685	311
6.	Підписано акт виконання послуг із туроператором (на суму винагороди)	36	703
7.	Закриття рахунку 643 «Податкові зобов'язання»	703	643
8.	Здійснено власні витрати турагента	23, 92, 93	66, 65
9.	Списано собівартість наданих послуг	903	23
10.	Сформовано фінансовий результат:		
	- списано дохід від реалізації турпродукту покупцеві	703	791
	- списано дохід, пов'язаний із наданням послуг за договором із туроператором	703	791
	- списано вирахування з доходу	791	704
	- списано собівартість власних послуг	791	903
	- списані адміністративні витрати і витрати на збут	791	92, 93
11.	Здійснено взаємозалік із туроператором на суму винагороди	685	36

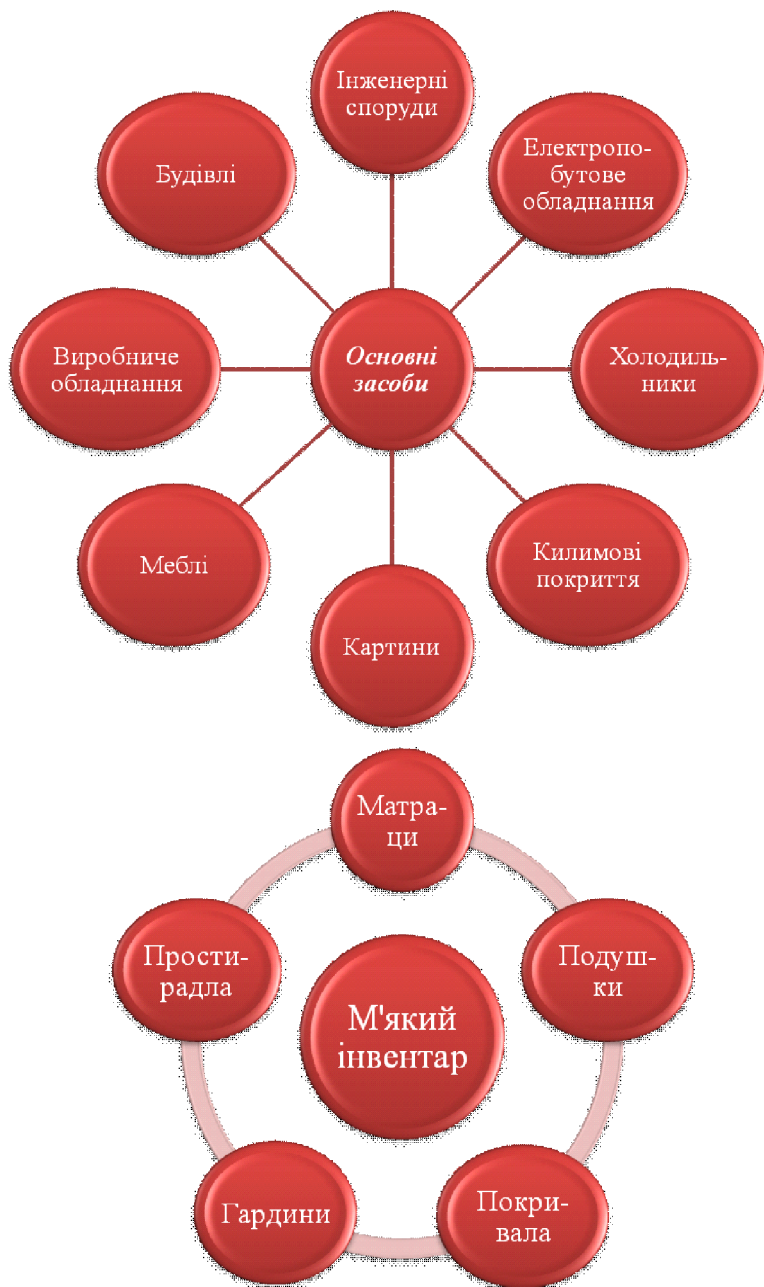
При укладенні договору комісії або доручення вартість путівки відображають на рахунку 026 «Путівки, прийняті на комісію» і 027 «Путівки, придбані за договором доручення». Якщо ніякі додаткові послуги туристам не надають, то в турагента виникають тільки адміністративні витрати, витрати на збут та інші операційні витрати

Облік реалізації туристичного продукту без фактичної наявності ваучера у туристичного агента

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Одержано від туриста кошти за путівки	30, 31	681
2.	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	643	641
3.	Перераховано грошові кошти турфірмі	685	31
4.	Відображено податковий кредит із ПДВ	641	644
5.	Проведено взаємозалік заборгованості на підставі звіту про виконання договору (в сумі вартості путівки)	681	685
6.	Відображено закриття рахунків з ПДВ	644	643
7.	Відображено дохід у сумі винагороди	36	703
8.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	703	641
9.	Проведено залік одержаного авансу від туриста в сумі винагороди	681	36
10.	Списано дохід від реалізації послуг	703	791

3.5. Облік необоротних і оборотних активів у готельних підприємств

У бухгалтерському обліку віднесення необоротних активів до малоцінних визначають за вартісною межею, що зафіксована в Наказі про облікову політику

У бухгалтерському обліку постільну білизну можна відносити як до малоцінних та швидкозношуваних предметів, так і до малоцінних необоротних матеріальних активів. Форменний і спеціальний одяг можна обліковувати на рахунку 11 «Інші необоротні матеріальні активи» або на рахунку 22 «Малоцінні та швидкозновані предмети»

Амортизацію необоротних активів, до яких можна відносити форменний і спеціальний одяг, постільні речі, нараховують із використанням методів:

у першому місяці використання об'єкта в розмірі 50 відсотків вартості, яку амортизують, та решту 50 відсотків вартості, яку амортизують у місяці їх вилучення з активів (списання з балансу) внаслідок невідповідності критеріям визнання активом

у першому місяці використання об'єкта – 100 відсотків його вартості

Облік виробничих запасів (миючих засобів, запасних частин, паливно-мастильних матеріалів, комплектуючих виробів тощо) здійснюють на рахунку **20 «Виробничі запаси»** в розрізі відповідних субрахунків. Малоцінні та швидкозношувані предмети (канцелярські приладдя, в'шалки, ляльні серветки, щітки для одягу, посуд скляний, можливо, спеціальний одяг, постільну білизну) обліковують на рахунку **22 «Малоцінні та швидкозношувані предмети»**

Питання для самоперевірки

1. Дайте визначення поняттю «туристичний продукт».
2. Які існують організаційні форми суб'єктів туристичної діяльності, в чому полягають основні відмінності між ними?
3. Охарактеризуйте сутність та класифікацію туристичних послуг.
4. Чи підлягає туроператорська та турагентська діяльність ліцензуванню та сертифікації?
5. Як формується туристичний продукт?
6. Назвіть основні документи для оформлення операцій із надання туристичних послуг та охарактеризуйте їх.
7. Що таке туристичний ваучер?
8. Які чинники зумовлюють особливості обліку діяльності туристичного оператора?
9. На якому рахунку обліковуються придбані бланки ваучерів?
10. Охарактеризуйте особливості обліку діяльності туристичного агента.
11. Визначте склад прямих витрат на виробництво туристичного продукту.
12. За якими економічними елементами групуються витрати в туризмі?
13. Назвіть рекомендований перелік статей калькуляції в туризмі.
14. Назвіть та охарактеризуйте рахунки, що використовуються для обліку витрат на виробництво туристичних послуг.

15. Які рахунки використовуються для обліку доходів туристичних підприємств?
16. Як визначаються та обліковуються фінансові результати діяльності суб'єктів туристичного бізнесу?
17. Назвіть об'єкти обліку в готельному господарстві.
18. Які чинники впливають на організацію діяльності готельного господарства?
19. Назвіть основні види послуг готельного бізнесу.
20. Вкажіть особливості готельних послуг, що впливають на процес управління діяльністю готелю.
21. Охарактеризуйте особливості обліку готельних послуг.
22. Охарактеризуйте особливості організації обліку необоротних активів у готельному господарстві.
23. Охарактеризуйте особливості обліку оборотних активів у готелях.
24. Як класифікують витрати, що формують готельний продукт?
25. Які витрати належать до прямих витрат на виробництво готельних послуг?
26. Які витрати належать до загальноексплуатаційних витрат готелів?
27. Визначте номенклатуру витрат за статтями калькулювання собівартості готельного продукту.
28. Що є об'єктом калькуляції при наданні готельних послуг?
29. Охарактеризуйте рахунки, на яких обліковуються витрати готельного господарства.
30. Якими бухгалтерськими проведеннями відображається оприбуткування форменого та спеціального одягу?
31. Як в бухгалтерському обліку відображається видача форменого одягу обслуговуючому персоналу?
32. Які рахунки використовуються для обліку доходів готельних підприємств?
33. Назвіть особливості господарської діяльності готельного господарства, які впливають на визначення структури синтетичних рахунків обліку доходів та організацію аналітичного обліку на них.
34. Вкажіть форми оплати послуг замовниками в готельному господарстві та розкрийте особливості їх обліку.
35. Як обліковуються фінансові результати діяльності готельного господарства?

Тестові завдання

1. Калькуляційною одиницею на підприємствах туристичної індустрії є:

- а) вартість обслуговування туриста;
- б) вартість туристичної путівки;
- в) вартість обслуговування групи туристів.

2. Туристичною фірмою списано вартість використаних бланків ваучерів з позабалансового рахунку:

- а) Д-т 23 К-т 20;
- б) Д-т 08 К-т -;
- в) Д-т - К-т 08.

3. Туроператором проведено взаємозалік розрахунків з рестораном за організацію харчування туристів:

- а) Д-т 371 К-т 311;
- б) Д-т 23 К-т 631;
- в) Д-т 631 К-т 371;
- г) Д-т 631 К-т 377.

4. Турагентом відображено собівартість наданих туристичних послуг:

- а) Д-т 23 К-т 903;
- б) Д-т 23 К-т 331;
- в) Д-т 631 К-т 311;
- г) Д-т 903 К-т 23.

5. Турагентська діяльність ліцензуванню:

- а) підлягає лише у випадках, визначених законодавством;
- б) не підлягає взагалі;
- в) обов'язково підлягає.

б. Турагент, здійснюючи діяльність на підставі договору-доручення, отримує дохід від своєї діяльності у вигляді:

- а) транзитних коштів;
- б) середнього відсотка;
- в) комісійної винагороди.

7. Турагенством відображено в обліку заборгованість покупця за отримані путівки:

- а) Д-т 209 К-т 631;
- б) Д-т 301 К-т 361;
- в) Д-т 361 К-т 331.

8. Туроператором перераховано кошти автотранспортному підприємству за перевезення туристів:

- а) Д-т 631 К-т 311;
- б) Д-т 371 К-т 311;
- в) Д-т 311 К-т 685;
- г) Д-т 311 К-т 361.

9. Турагенту надійшли грошові кошти від туриста за отримані інформаційні послуги:

- а) Д-т 311 К-т 361;
- б) Д-т 681 К-т 311;
- в) Д-т 311 К-т 631;
- г) Д-т 631 К-т 301.

10. Діяльність туристичних операторів підлягає:

- а) патентуванню;
- б) ліцензуванню;
- в) сертифікації.

11. Відображено дохід від реалізації туристичних послуг:

- а) Д-т 703 К-т 631;
- б) Д-т 703 К-т 681;
- в) Д-т 69 К-т 703;
- г) Д-т 361 К-т 703.

12. Туроператором відображено собівартість туристичного продукту:

- а) Д-т 903 К-т 631;
- б) Д-т 23 К-т 903;
- в) Д-т 903 К-т 23;
- г) Д-т 631 К-т 23.

13. Турагентом перераховано банку грошові кошти для купівлі валюти:

- а) Д-т 331 К-т 311;
- б) Д-т 333 К-т 311;
- в) Д-т 311 К-т 631;
- г) Д-т 631 К-т 333.

14. Проведено нарахування єдиного соціального внеску на заробітну плату директора туристичної бази:

- а) Д-т 23 К-т 66;
- б) Д-т 92 К-т 65;
- в) Д-т 91 К-т 65;
- г) Д-т 92 К-т 66.

15. Туроператором перерахована попередня оплата готелю за послуги проживання:

- а) Д-т 331 К-т 69;
- б) Д-т 371 К-т 311;
- в) Д-т 681 К-т 311;
- г) Д-т 311 К-т 681.

16. В касу туристичного агента надійшла попередня оплата від туриста за туристичні ваучери:

- а) Д-т 301 К-т 631;
- б) Д-т 631 К-т 301;
- в) Д-т 301 К-т 361;
- г) Д-т 301 К-т 681.

17. Турагентом перераховано грошові кошти за отримані путівки іноземному туристичному оператору:

- а) Д-т 685 К-т 311;
- б) Д-т 312 К-т 685;
- в) Д-т 681 К-т 312;
- г) Д-т 685 К-т 312.

18. Списано фактичну собівартість реалізованих туристичних послуг:

- а) Д-т 903 К-т 231;
- б) Д-т 791 К-т 903;
- в) Д-т 703 К-т 791;
- г) Д-т 903 К-т 791.

19. Туроператором отримано по перерахунку грошові кошти від покупця в оплату путівок:

- а) Д-т 311 К-т 361;
- б) Д-т 301 К-т 361;
- в) Д-т 361 К-т 311;
- г) Д-т 311 К-т 685.

20. Туристичним агентом відображено дохід у сумі комісійної винагороди:

- а) Д-т 361 К-т 703;
- б) Д-т 703 К-т 643;
- в) Д-т 301 К-т 681.

21. Нараховано резерв на відпустки працівникам відділу реклами туристичної фірми:

- а) Д-т 661 К-т 471;
- б) Д-т 93 К-т 471;
- в) Д-т 92 К-т 474.
- г) Д-т 471 К-т 93.

22. Туроператором списано дохід від реалізації туристичних послуг:

- а) Д-т 791 К-т 703;
- б) Д-т 703 К-т 791;
- в) Д-т 903 К-т 791;
- г) Д-т 361 К-т 703.

23. Діяльність у сфері готельного бізнесу підлягає:

- а) ліцензуванню;
- б) патентуванню;
- в) сертифікації.

24. Оплачено постачальнику за холодильники, отримані для комплектації номерного фонду:

- а) Д-т 631 К-т 311;
- б) Д-т 106 К-т 631;
- в) Д-т 22 К-т 631;
- г) Д-т 377 К-т 311.

25. Списано за авансовим звітом витрати на придбання мюючих засобів за готівку:

- а) Д-т 372 К-т 311;
- б) Д-т 201 К-т 372;
- в) Д-т 372 К-т 92;
- г) Д-т 201 К-т 631.

26. Введено в експлуатацію холодильники, отримані для комплектації номерного фонду:

- а) Д-т 152 К-т 685;
- б) Д-т 106 К-т 152;
- в) Д-т 153 К-т 109;
- г) Д-т 152 К-т 106.

27. Виставлено рахунок за операційну оренду приміщень номерного фонду:

- а) Д-т 311 К-т 711;
- б) Д-т 713 К-т 641;
- в) Д-т 377 К-т 713.

28. Оплачено формений одяг, отриманий для обслуговуючого персоналу:

- а) Д-т 631 К-т 311;
- б) Д-т 641 К-т 631;
- в) Д-т 22 К-т 631;
- г) Д-т 377 К-т 311.

29. Передано в експлуатацію постільну білизну:

- а) Д-т 201 К-т 23;
- б) Д-т 22 К-т 311;
- в) Д-т 22 К-т 631;
- г) Д-т 23 К-т 22.

30. Придбано постільну білизну для комплектування номерного фонду:

- а) Д-т 685 К-т 311;
- б) Д-т 22 К-т 631;
- в) Д-т 209 К-т 631;
- г) Д-т 112 К-т 681.

31. Придбано для комплектації готельного номерного фонду постільні речі:

- а) Д-т 152 К-т 685;
- б) Д-т 153 К-т 631;
- в) Д-т 112 К-т 685;
- г) Д-т 631 К-т 112.

32. Видано зі складу запасні частини для ремонту ліфтів:

- а) Д-т 207 К-т 206;
- б) Д-т 91 К-т 207;
- в) Д-т 23 К-т 207.

33. Основною складовою готельного продукту є:

- а) туристична послуга;
- б) готельна послуга;
- в) інформаційна послуга.

34. Нараховано амортизацію основних засобів номерного фонду:

- а) Д-т 23 К-т 131;
- б) Д-т 23 К-т 132;
- в) Д-т 131 К-т 23.

35. Передано в експлуатацію постільні речі:

- а) Д-т 152 К-т 685;
- б) Д-т 112 К-т 153;
- в) Д-т 112 К-т 685;
- г) Д-т 631 К-т 112.

36. Надано готельні послуги нерезиденту:

- а) Д-т 361 К-т 702;
- б) Д-т 361 К-т 703;
- в) Д-т 362 К-т 703;
- г) Д-т 703 К-т 362.

37. В бухгалтерському обліку готельних підприємств основні засоби відображаються за:

- а) ринковою вартістю;
- б) первісною вартістю;
- в) ліквідаційною вартістю.

38. *Отримано телевізори для комплектації номерного фонду:*
- а) Д-т 106 К-т 685;
 - б) Д-т 685 К-т 311;
 - в) Д-т 153 К-т 631;
 - г) Д-т 152 К-т 685.
39. *Придбано для прибирання номерного фонду миючі засоби:*
- а) Д-т 201 К-т 631;
 - б) Д-т 204 К-т 631;
 - в) Д-т 22 К-т 631;
 - г) Д-т 631 К-т 311.
40. *Нараховано заробітну плату працівникам пральні:*
- а) Д-т 23 К-т 661;
 - б) Д-т 91 К-т 661;
 - в) Д-т 94 К-т 661.
41. *Отримано формений одяг для обслуговуючого персоналу:*
- а) Д-т 631 К-т 311;
 - б) Д-т 152 К-т 631;
 - в) Д-т 22 К-т 631;
 - г) Д-т 377 К-т 311.
42. *Оплачено постачальнику за миючі засоби, придбані для прибирання номерного фонду:*
- а) Д-т 361 К-т 631;
 - б) Д-т 371 К-т 311;
 - в) Д-т 201 К-т 311;
 - г) Д-т 631 К-т 311.
43. *Видано зі складу предмети одноразового користування для мешканців готелю:*
- а) Д-т 91 К-т 201;
 - б) Д-т 209 К-т 23;
 - в) Д-т 23 К-т 201;
44. *Нараховано заробітну плату працівникам служби прибирання номерів:*
- а) Д-т 92 К-т 661;
 - б) Д-т 23 К-т 661;
 - в) Д-т 91 К-т 661.

РОЗДІЛ 4

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПОБУТОВОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ

Ключові питання теми

- Характеристика підприємств побутового обслуговування
- Облік на підприємствах із ремонту побутової техніки
- Облік на підприємствах з надання перукарських послуг

4.1. Характеристика підприємств побутового обслуговування

Побутове обслуговування населення – це організована діяльність суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язана з наданням побутових послуг

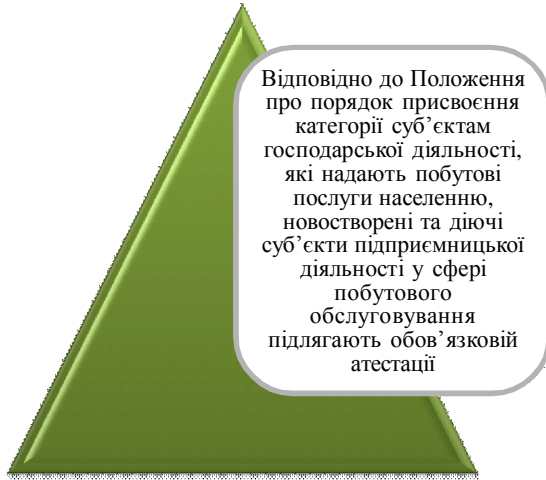
Побутова послуга – вид діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаний зі задоволенням конкретної побутової потреби індивідуального замовника

Види побутових послуг

- виготовлення і ремонт взуття
- виготовлення і ремонт швейних, шкіряних хутрових, трикотажних, текстильних виробів та головних уборів
- виготовлення і ремонт меблів
- технічне обслуговування і ремонт автомобілів мотоциклів, моторолерів та мопедів
- послуги з ремонту радіотелевізійної й іншої аудіо- і відеоапаратури
- послуги з ремонту електропобутової техніки, побутових приладів, музичних інструментів і металовиробів
- послуги з ремонту ювелірних виробів
- прокат речей особистого користування і побутових товарів
- послуги з виконання фоторобіт
- послуги з прання, обробки білизни й інших текстильних виробів
- послуги перукарень
- ритуальні послуги
- послуги ломбардів

Виконавці здійснюють побутове обслуговування населення тільки після їх державної реєстрації як суб'єкта підприємницької діяльності

4.2. Облік на підприємствах із ремонту побутової техніки

Враховуючи особливості організації процесу надання ремонтних послуг і прямий контакт ремонтного підприємства зі замовниками, всі витрати підприємства можна розділити на дві групи:

затрати на ремонт виробу

затрати з обслуговування замовника (витрати на утримання та управління, на поліпшення якості культури обслуговування, витрати на рекламу й інші)

Послуги з ремонту побутової техніки за формою розрахунків

послуги з гарантійного ремонту побутової техніки, коли розрахунок здійснює підприємство-виробник

послуги з платного ремонту, коли повний ремонт здійснює замовник

Побудова первинної документації і склад її реквізитів, організація документообігу та контроль за виробничим процесом залежать від форм обслуговування замовника:

виконання робіт у стаціонарних умовах

виконання робіт удома в замовника

Основною статтею витрат на ремонтні послуги є комплектуючі вироби і деталі. Підприємство може придбати їх у постачальника або через підзвітну особу

Облік надходження комплектуючих виробів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Здійснення передоплати постачальникові за комплектуючі вироби	371	31
2.	Відображено податковий кредит	641	644
3.	Надійшли комплектуючі вироби від постачальника:		
	– купівельна вартість (без ПДВ)	202	63
	– сума ПДВ	644	63
4.	Здійснено залік перерахованого авансу в погашення заборгованості	63	371
5.	Оприбутковані комплектуючі, придбані через підзвітну особу за закупівельною вартістю	202	372
	– на суму ПДВ (за наявності податкової накладної)	641	372

У випадку виконання робіт із матеріалу (комплектуючих виробів, деталей тощо) замовника їх оприбутковують на збалансований рахунок 022 «Матеріали, прийняті для переробки», а вартість у витрати підприємства не вводять. Після завершення замовлення їх вартість списують із кредиту рахунка 022 «Матеріали, прийняті для переробки»

На підприємствах із ремонту побутової техніки для калькулювання собівартості послуг застосовують, як правило, метод «під замовлення» (позамовний). Він передбачає відокремлений облік витрат щодо кожного виду робіт (послуг) за статтями витрат. Об'єктом обліку витрат і об'єктом калькулювання є окреме замовлення

Облік реалізації ремонтних послуг

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Отримана від замовника передоплата за ремонт побутової техніки (за частину послуг)	31	681
2.	Виконані ремонтні роботи і визнано дохід від надання послуг	36	703
3.	Відображено податкові зобов'язання з ПДВ	703	641
4.	Отримано остаточний розрахунок за наданні послуги	311	36
5.	Зарахована передоплата в оплату за надані послуги	681	36

При остаточному розрахунку за виконані роботи замовникові одночасно з розрахунковими документами видають гарантійний талон, у який заносять дані про гарантійний термін

Якщо протягом гарантійного терміну проводять ремонт, його здійснюють за рахунок коштів підприємства побутового обслуговування і відображають за дебетом субрахунка 473 «Забезпечення гарантійних зобов'язань», коли резервний фонд на підприємстві створений, або дебетом рахунка 93 «Витрати на збут» – коли такого фонду нема

Облік відшкодування втрат замовників

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Прийнято побутову техніку в ремонт	023	
2	У процесі ремонту техніку зіпсували, і вона не підлягає ремонту	948	685
3	Відшкодовано замовникові збитки: коштами, новою технікою	685	31
4	Визнано дохід на вартість виданої замовникові техніки	36	703
5	Нараховане податкове зобов'язання	703	641
6	Закриті розрахунки зі замовником	903	36
7	Оприбутковані комплектуючі, що отримані від розбирання зіпсованої техніки	202	718

4.3. Облік на підприємствах із надання перукарських послуг

Кошторис витрат із надання перукарських послуг

- матеріальні витрати (основні витратні матеріали, парфуми, косметика);
- заробітна плата майстрів;
- амортизація основних засобів (спеціалізовані робочі місця, меблі, електроапаратура);
- знос інструментів;
- знос спецодягу;
- знос білизни (рушники, серветки, пеньюари);
- інші витрати;
- оренда приміщень;
- комунальні послуги (електроенергія, вода, опалення тощо);
- охорона приміщень та ін.

Облік діяльності з надання перукарських послуг

№ з/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Перераховано грошові кошти на придбання косметичних засобів	631	311
2.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	641	644
3.	Оприбутковані косметичні засоби (лак для волосся, шампунь, піна для укладання, рукавички гумові та ін.)	201	631
4.	Відображено суму податкового кредиту з ПДВ	644	631
5.	Віднесені на витрати виробництва косметичні матеріали, що використані у виробництві, згідно зі затвердженими нормами	23	201
6.	Списані на виробництво малоцінні та швидкозношувані предмети (серветки, халати, пеньюари)	23	22
7.	Нарахована заробітна плата робітникам, які безпосередньо виконують перукарські послуги	23	661
8.	Відображено суму нарахувань на основну заробітну плату перукарів	23	65

1	2	3	4
9.	Відображено знос у сумі нарахованої амортизації основних засобів, що використовують безпосередньо для надання послуг (робоче місце перукаря, апарати для сушіння волосся та ін.)	91	131
10.	Передані інструменти в користування майстрам-перукарям	112	153
11.	Відображена собівартість реалізованих послуг	903	23
12.	Віднесено до загальновиробничих витрат – витрати на оренду виробничого приміщення – витрати на оплату комунальних послуг – витрати на оплату послуг зв'язку – витрати на охорону приміщень	91	685
13.	Відображена сума адміністративних витрат	92	685
14.	Відображено суму заробітної плати адміністративного персоналу	92	661
15.	Відображено суму нарахувань на заробітну плату	92	65
16.	Відображено суму витрат на рекламу	93	631
17.	Відображено суму загальновиробничих витрат	23	91
18.	Списано на собівартість послуг загальновиробничі витрати	903	91
19.	Відображено дохід від реалізації перукарських послуг	301	703
20.	Відображена сума податкового зобов'язання з ПДВ	703	641
21.	Списано на фінансовий результат: дохід від реалізованих послуг собівартість реалізованих послуг адміністративні витрати витрати на збут	703 791 791 791	791 903 92 93

Питання для самоперевірки

1. У чому полягає суть і значення побутового обслуговування населення?
2. Назвіть основні види побутових послуг.
3. Які нормативні акти регламентують процес надання (реалізації) побутових послуг?
4. Назвіть основні вимоги до організації діяльності з побутового обслуговування населення відповідно до вимог чинного законодавства.
5. Чи підлягає діяльність в галузі побутового обслуговування ліцензуванню, сертифікації?
6. Які документи використовуються підприємствами побутового обслуговування для забезпечення розрахунків із замовниками?

7. На якому рахунку обліковують комплектуючі вироби для ремонту побутової техніки?
8. Як обліковується підприємствами по ремонту побутової техніки придбання комплектуючих виробів?
9. Які документи є підставою для видачі замовнику відремонтованої побутової техніки?
10. Як обліковуються доходи від надання послуг з ремонту побутової техніки?
11. Як обліковуються витрати підприємств з ремонту побутової техніки?
12. Охарактеризуйте порядок надання громадянам послуг з прокату предметів.
13. Яким документом оформляють надання у тимчасове користування громадянам предметів прокату?
14. Назвіть особливості розрахунків за користування предметами прокату.
15. Як обліковується надання послуг і предметів прокату у наймодавця?
16. Назвіть основні види перукарських послуг та особливості їх надання.
17. Розкрийте особливості обліку перукарських послуг.

Тестові завдання

1. *Якщо день повернення предметів прокату збігається з вихідним днем підприємства, то предмет прокату повинен бути повернений у:*
 - а) перший після вихідного робочий день;
 - б) останній перед вихідним робочий день;
 - в) не пізніше трьох робочих після вихідного днів.
2. *Перукарнею відображено витрати з оплати комунальних послуг:*
 - а) Д-т 84 К-т 685;
 - б) Д-т 631 К-т 80;
 - в) Д-т 81 К-т 685.

3. Отримано від замовника передоплату за послугу з ремонту телевізора:

- а) Д-т 361 К-т 703;
- б) Д-т 311 К-т 371;
- в) Д-т 311 К-т 681;
- г) Д-т 311 К-т 361.

4. Майстернею отримано оплату за послуги з ремонту пылососа:

- а) Д-т 311 К-т 631;
- б) Д-т 301 К-т 361;
- в) Д-т 361 К-т 301.

5. Здійснена оплата транспортній організації за постачання моторів до холодильних установок:

- а) Д-т 377 К-т 311;
- б) Д-т 202 К-т 631;
- в) Д-т 631 К-т 311.

6. Протягом гарантійного періоду прийнято претензії від замовника до якості ремонту, в результаті чого ціну послуги переглянуто у бік зменшення:

- а) Д-т 703 К-т 361;
- б) Д-т 704 К-т 641;
- в) Д-т 361 К-т 703;
- г) Д-т 704 К-т 361.

7. Отримано плату на надані побутові послуги:

- а) Д-т 361 К-т 311;
- б) Д-т 301 К-т 361;
- в) Д-т 301 К-т 631.

8. З метою обліку предметів прокату використовується рахунок:

- а) 109;
- б) 127;
- в) 116;
- г) 117.

9. Отримано від постачальника комплектуючі вироби на ремонт побутової техніки:

- а) Д-Т 371 К-Т 311;
- б) Д-Т 644 К-Т 631;
- в) Д-Т 202 К-Т 631;
- г) Д-Т 23 К-Т 202.

10. Нарахована заробітна плата майстру з ремонту побутової техніки:

- а) Д-Т 91 К-Т 661;
- б) Д-Т 23 К-Т 651;
- в) Д-Т 661 К-Т 91;
- г) Д-Т 23 К-Т 661.

11. Використано комплектуючі вироби на гарантійний ремонт:

- а) Д-Т 93 К-Т 202;
- б) Д-Т 23 К-Т 202;
- в) Д-Т 631 К-Т 202.

12. Підприємства по ремонту побутової техніки обліковують комплектуючі вироби на субрахунку:

- а) 201;
- б) 209;
- в) 202.

13. Списано мотори на ремонт холодильних установок:

- а) Д-Т 202 К-Т 631;
- б) Д-Т 202 К-Т 23;
- в) Д-Т 202 К-Т 372;
- г) Д-Т 23 К-Т 202.

14. Оприбутковано безкоштовно отримані предмети прокату:

- а) Д-Т 116 К-Т 424;
- б) Д-Т 116 К-Т 421;
- в) Д-Т 116 К-Т 631.

15. *Нарахована амортизація предметів прокату, переданих наймачеві:*

- а) Д-т 91 К-т 131;
- б) Д-т 92 К-т 132;
- в) Д-т 91 К-т 132.

16. *Надання у тимчасове користування громадянам предметів прокату оформляють:*

- а) накладною;
- б) квитанцією;
- в) договором.

17. *Оприбутковано комплектуючі вироби, отримані від закордонних виробників, для ремонту побутової техніки:*

- а) Д-т 202 К-т 372;
- б) Д-т 202 К-т 631;
- в) Д-т 202 К-т 632;
- г) Д-т 202 К-т 377.

18. *Ательє з пошиття одягу відобразило витрати з реклами:*

- а) Д-т 685 К-т 903;
- б) Д-т 92 К-т 685;
- в) Д-т 93 К-т 685.

19. *Оплачено з поточного рахунку продавцеві за отримані товари (предмети, призначені для передачі їх у прокат):*

- а) Д-т 153 К-т 631;
- б) Д-т 631 К-т 311;
- в) Д-т 641 К-т 631.

20. *Нарахована амортизація основних засобів прокатного пункту:*

- а) Д-т 92 К-т 132;
- б) Д-т 91 К-т 131;
- в) Д-т 92 К-т 131.

21. При оформленні предметів прокату на термін 3 місяці наймач вносить плату:

- а) повністю за весь час користування предметом прокату;
- б) щомісяця: за перший місяць – при видачі предмета прокату, а за наступні два – не пізніше 7 днів після закінчення терміну платежу, зазначеного в договорі;
- в) щомісяця: за перший місяць – при видачі предмета прокату, а за наступні два – не пізніше 10 днів після закінчення терміну платежу, зазначеного в договорі.

22. Видано підзвітній особі грошові кошти на закупівлю комплектуючих виробів для ремонту побутової техніки:

- а) Д-т 202 К-т 372;
- б) Д-т 631 К-т 311;
- в) Д-т 301 К-т 372;
- г) Д-т 372 К-т 301.

23. Майстернею прийнято на ремонт телевізор від фізичної особи:

- а) Д-т 021 К-т - ;
- б) Д-т 023 К-т - ;
- в) Д-т 025 К-т - .

РОЗДІЛ 5

ОБЛІК НА ПІДПРИЄМСТВАХ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА

Ключові питання теми

- Особливості діяльності підприємств житлово-комунального господарства
- Облік основних засобів житлово-комунальних підприємств
- Облік власного капіталу
- Облік розрахунків за житлово-комунальні послуги
- Облік цільового фінансування
- Облік витрат і доходів житлово-комунальних підприємств та формування фінансового результату

5.1. Особливості діяльності підприємств житлово-комунального господарства

послуги з управління будинком, спорудою або групою будинків (балансоутримання, укладання договорів на виконання послуг, контроль за виконанням умов договору тощо)

комунальні послуги (централізоване постачання холодної і гарячої води, водовідведення, газо- та електропостачання, централізоване опалення, а також вивезення побутових відходів тощо)

*За функціональним
призначенням житлово-
комунальні послуги поділяють
на :*

послуги з ремонту приміщень, будинків, споруд (заміна та підсилення елементів конструкцій і мереж, їх реконструкція, відновлення тримальної спроможності й тримальних елементів конструкцій тощо)

послуги на утримання будинків і споруд та прибудинкових територій (прибирання внутрішньобудинкових приміщень та прибудинкової території, санітарно-технічне обслуговування, обслуговування внутрішньобудинкових мереж, утримання ліфтів, освітлення місць загального користування, поточний ремонт, вивезення побутових відходів тощо)

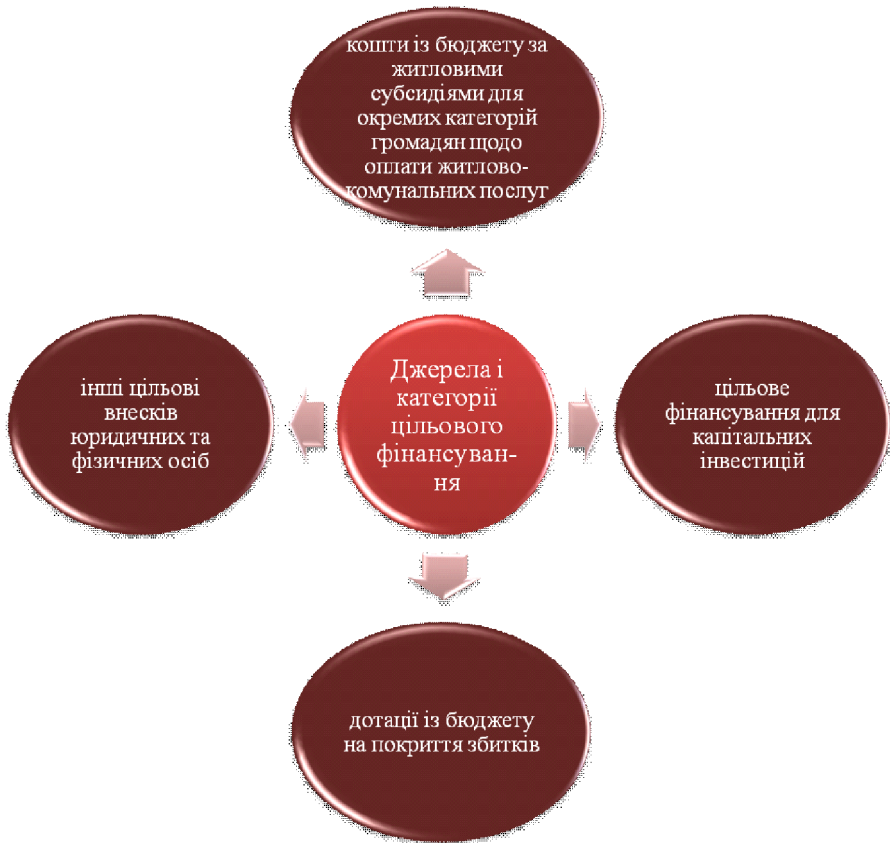
житлово-комунальні послуги за порядком затвердження цін (тарифів)

- житлово-комунальні послуги, ціни (тарифи) на які затверджують спеціально уповноважені центральні органи виконавчої влади
- житлово-комунальні послуги, ціни (тарифи) на які затверджують органи місцевого самоврядування для надання на відповідній території
- житлово-комунальні послуги, ціни (тарифи) на які визначають тільки за угодою (домовленістю сторін)

Характерна риса господарської діяльності житлово-комунальних підприємств - наявність *субсидій, дотацій та інших видів цільового фінансування*

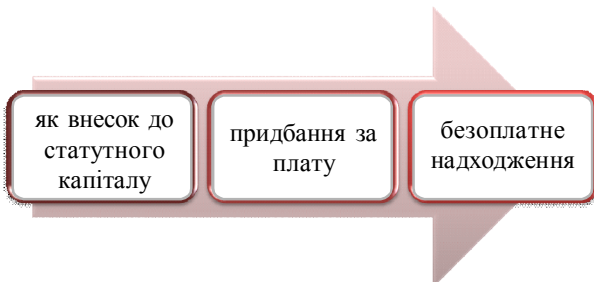
За метою і призначенням цільового фінансування його можна поділити на:

- фінансування, пов'язане з державним регулюванням цін – дотації, відшкодування пільг окремим категоріям громадян, адресні субсидії малозабезпеченим категоріям громадян
- фінансування, надане з метою фінансової підтримки для інших потреб, ніж державне регулювання цін

5.2. Облік основних засобів житлово-комунальних підприємств

Надходження основних засобів

Облік надходження основних засобів як внеску до статутного капіталу

Дт 10 "Основні засоби" Кт 46 "Неоплачений капітал"	Для комунальних підприємств для яких не передбачена фіксована сума статутного капіталу: Дт 10 "Основні засоби" Кт 40 "Зареєстрований (пайовий) капітал"	Підприємства державної та комунальної власності при отриманні земельних ділянок на праві постійного користування, якщо їх вартість введена до розміру статутного капіталу, Дт 101 "Земельні ділянки" Кт 40 "Зареєстрований (пайовий) капітал". І якщо земельну ділянку передають підприємству понад розмір статутного фонду – Дт 101 "Земельні ділянки" Кт 422 "Інший вкладений капітал"
--	---	--

Облік безоплатного отримання основних засобів

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Надійшли безоплатно одержані об'єкти основних засобів, що не готові до використання за призначенням	15	424
2.	Відображена вартість робіт із доведення безоплатно одержаного об'єкта до стану придатного до використання за призначенням	15	66,65, 63
3.	Зараховано об'єкт в основні засоби за первісною вартістю	10	15
4.	Надійшли безоплатно одержані основні засоби, готові до використання за призначенням	10	424

Облік надходження основних засобів за рахунок коштів цільового фінансування

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Надійшли кошти цільового фінансування на поточний рахунок ЖКП	311	48
2.	Понесені витрати на придбання основних засобів	15	63
3.	Оплачено рахунок постачальника	63	311
4.	Введено в дію основні засоби	10	15
5.	Визнано кошти цільового фінансування капітальних інвестицій доходами майбутніх періодів	48	69
6.	Нараховані амортизаційні відрахування	23,91, 92	13
7.	Визнано дохід у сумі нарахованої амортизації	69	745

Підприємства (крім тих, що перебувають у державній і комунальній власності) облік основних засобів та інших необоротних матеріальних активів, які є державною або комунальною власністю і не увійшли до статутних капіталів господарських підприємств, створених у процесі приватизації (корпоратизації) господарськими організаціями, ведуть відповідно на рахунках 10 «Основні засоби» та 11 «Інші необоротні матеріальні активи» на окремих субрахунках третього порядку відповідних субрахунків із зазначенням належності до державної та/або активів, відображають у кореспонденції зі субрахунком 425 «Інший додатковий капітал»

Облік нарахування амортизації

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нарахована амортизація основних засобів	23,91,92, 93	13
2.	Нарахована амортизація за безоплатно одержаними основними засобами	23,91,92, 93	13
3.	Одночасно визнають дохід у розмірі щомісячної амортизації	<u>42</u>	745

Облік амортизації на житлові будинки та об'єкти зовнішнього благоустрою

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нарахована амортизація житлових будинків та об'єктів зовнішнього благоустрою	97	13
2.	Визнано дохід у сумі нарахованої амортизації	42,40	74
3.	Списано дохід на фінансовий результат	74	79

Нарахування амортизації на основні засоби, що є державною або комунальною власністю і не введені до статутного капіталу підприємства, створеного в процесі приватизації (корпоратизації), відображають збільшення витрат звітного періоду та суми зносу. Одночасно на суму нарахованої амортизації визначають дохід, який відображають за дебетом субрахунку 425 "Інший додатковий капітал"

та кредитом рахунку 74 "Інші доходи"

Особливістю діяльності підприємств житлово-комунального господарства є наявність на балансі майна комунальної і державної власності, яке вони можуть здавати в оренду. Порядок надання в оренду державного і комунального майна регламентовано Законом України «Про оренду державного комунального майна»

5.3. Облік власного капіталу

Статутний капітал
на державних (комунальних)
підприємствах формує держава,
а на недержавних це здійснюють
засновники

Власний капітал раніше створених підприємств комунальної власності, як правило, не поділяють на зареєстрований і незареєстрований, оскільки величина статутного капіталу, котрий є внеском власника, не визначалася в його Статуті і не фіксували при державній реєстрації. Тому в разі надходження або вибуття майна, що здійснюють за рішенням відповідної ради, операції відображають за рахунком 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал»

Облік використання чистого прибутку

виплата дивідендів
Дт 443 «Прибуток,
використаний
у звітному році»,
Кт 671 «Розрахунки
за нарахованими
дивідендами»

**збільшення
резервного капіталу**
Дт 443 «Прибуток,
використаний у
звітному році»,
Кт 43 «Резервний
капітал»

**збільшення
статутного капіталу**
Дт 443 «Прибуток,
використаний
у звітному році»,
Кт 40 «Зареєстрований
(пайовий) капітал»

Облік частини чистого прибутку підприємств державного і комунального секторів економіки, спрямованого на:

<p>розвиток виробництва: Дт 443 «Прибуток, використаний у звітному році», Кт 426 «Фонди спеціального призначення (субрахунок 4261 «Фонди розвитку виробництва») Здійснені за рахунок цього фонду капітальні інвестиції відображають за дебетом 4261 «Фонд розвитку виробництва» і кредитом субрахунка 4262 «Використання фонду розвитку виробництва»</p>	<p>матеріальне заохочення: Дт 443 «Прибуток, використаний у звітному році», Кт 66 «Розрахунки з оплати праці»</p>	<p>створення інших фондів: Дт 443 «Прибуток, використаний у звітному році», Кт 4263 «Інші фонди». Використання інших фондів відображають за дебетом рахунка 4263 «Інші фонди» і кредитом рахунка 4264 «Використання інших фондів»</p>	<p>належну до бюджету суму прибутку відповідно до законодавства: Дт 443 «Прибуток, використаний у звітному році», Кт 67 «Розрахунки з учасниками»</p>	<p>відрахування у централізований фонд, відповідно до законодавства та установчих документів: Дт 443 «Прибуток, використаний у звітному році», Кт 682 «Внутрішні розрахунки»</p>
--	---	---	---	--

5.4. Облік розрахунків за житлово-комунальні послуги

Для обліку розрахунків зі споживачами послуг використовують рахунок 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями», до якого відкривають субрахунки другого порядку: 3611 «Розрахунки з населенням», 3612 «Розрахунки з підприємствами і організаціями» і 3613 «Розрахунки з бюджетними організаціями»

Облік розрахунків за житлово-комунальні послуги

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нарахована плата за надані комунальні послуги	361	703
	На суму податкового зобов'язання	701	643
2.	Нараховані відшкодування пільг	3613,37	48
3.	Нараховані відомі субсидії	3613, 37	48
4.	Нараховані нову субсидії	703,704	3611
		3613,37	48
5.	Надійшла оплата за послуги	311	361
	Відображено податкове зобов'язання	643	641
6.	Надійшло відшкодування пільг та субсидій	311	3613,37
		48	703

Розрахунки зі споживачами послуг (*населенням*) здійснюються здебільшого через банківські установи, відділення зв'язку. Первинним документом є квитанція – повідомлення або рахунок. Оплату можна здійснювати як за окремими квитанціями, так і за рахунками окремих житлово-комунальних підприємств (тепло-, водо-, газопостачання тощо) або за єдиною квитанцією на рахунок житлової організації, котрі отримують ці платежі як транзитні.

Розрахунки з *підприємствами* – споживачами комунальних послуг – здійснюються платіжними дорученнями або платіжними вимогами-дорученнями

5.5. Облік цільового фінансування

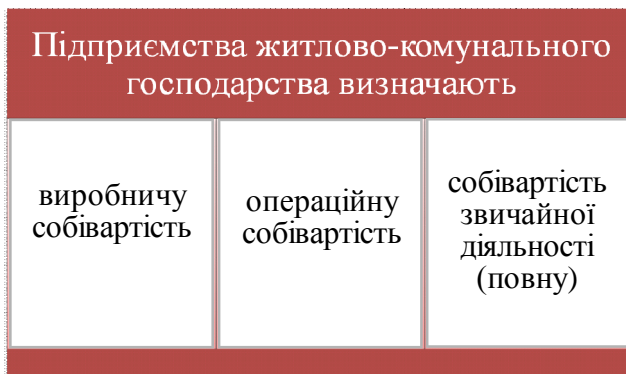

Порядок відображення на рахунках бухгалтерського обліку операцій із одержання і використання коштів цільового фінансування

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	2	3	4
1.	Нарахований борг бюджету зі субсидій і пільг населенню	361.3 (37)	48
2.	Одержано відшкодування пільг та субсидій	311 48	3611 (37) 703
3.	Одержано кошти на ремонт, підготовку до осінньо-зимового періоду	311	48

1	2	3	4
4.	Визнано витрати ЖКГ з ремонту і підготовки до осінньо-зимового періоду (підписано акт виконаних робіт)	23, 91, 94	63
5.	Відображено дохід у сумі витрачених коштів	48	719
6.	Суму невикористаних коштів зараховують у доходи майбутніх періодів	48	69
7.	Одержано кошти для фінансування капітальних інвестицій	311	48
8.	Відображені витрати з освоєння капітальних інвестицій	15	63
9.	Зараховано об'єкт в основні засоби	10	15
10.	Внесено кошти цільового фінансування до доходів майбутніх періодів	48	69
11.	Нарахована амортизація основних засобів	23,91,92,94	131
12.	Визнано дохід у сумі нарахованої амортизації	69	745
13.	Отримано дотацію відшкодування на нанесених витрат або покриття збитків минулих періодів	311	48
14.	Зараховано суму дотації в дохід або покриття збитків	48 48	719 (718) 442

5.6. Облік витрат і доходів житлово-комунальних господарств та формування фінансового результату

Виробнича собівартість робіт (послуг) – це виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на їх виробництво. Вона охоплює витрати операційної діяльності, що згідно з П(С)БО 16 «Витрати» відносять до собівартості реалізованих послуг

Операційна собівартість робіт (послуг) – це виражені в грошовій формі поточні витрати підприємства на їх виробництво, збут, а також загальногосподарські витрати на управління та обслуговування, інші операційні витрати

Повна собівартість – це виражені в грошовій формі сукупні поточні витрати звичайної діяльності підприємства, фінансові витрати, витрати з податку на прибуток

Методичними рекомендаціями з планування, обліку й калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства витрати групують за статтями.

1. Прямі матеріальні витрати:

- 1.1. Сировина і матеріали
- 1.2. Паливо та технологічні потреби
- 1.3. Електроенергія та технологічні потреби
- 1.4. Покупні ресурси, комплектуючі вироби, напівфабрикати.
- 1.5. Роботи і послуги виробничого характеру сторонніх підприємств і організацій
- 1.6. Витрати інших матеріальних ресурсів

2. Витрати на оплату праці:

- 2.1. Основна заробітна плата виробничих робітників
- 2.2. Додаткова заробітна плата виробничих робітників
- 2.3. Інші заохочувальні та компенсаційні виплати

3. Відрахування на соціальні заходи

4. Амортизація основних виробничих та інших необоротних нематеріальних активів

5. Витрати з операційної оренди основних засобів

6. Загальновиробничі витрати

7. Адміністративні витрати

8. Витрати на збут

9. Інші операційні витрати

Об'єктами калькулювання на підприємствах житлово-комунального господарства є послуги, продукція та роботи за кожним видом діяльності, а калькуляційною одиницею – вимірники, характерні для кожного їх виду

Облік витрат на виробництво і реалізацію послуг підприємств ЖКГ

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Витрачені сировина і матеріали	23	20
2.	Витрачено паливо та енергію на технологічні потреби	23	63
3.	Нарахована заробітна плата робітникам основного і допоміжного виробництва	23	61
4.	Проведені відрахування на соціальні заходи	23	65
5.	Списані послуги допоміжних виробництв на основне виробництво	23	23 (відповідний субрахунок)
6.	Нарахована амортизація основних виробничих засобів	23	13
7.	Нарахована орендна плата за використання орендованих виробничих засобів	23	685
8.	Здійснено загальновиробничі витрати	91	20,22,66,65,13,37 2,63, 68 і т. д.
9.	Списані змінні та розподілені постійні загальновиробничі витрати	23	91
10.	Списані нерозподілені загальновиробничі витрати	903	91
11.	Списані витрати на реалізовані послуги і виконанні роботи	903	23

Облік доходів від реалізації комунальних послуг

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Визнано дохід від надання послуг (ПДВ в т. ч.)	36	703
2.	Відображено податкове зобов'язання з ПДВ	703	641, 643
3.	Відображена фактична собівартість наданих послуг, виконаних робіт	903	23
4.	Надійшли кошти в оплату послуг від споживачів	31	36
5.	Відображено ПДВ	643	641
6.	Списано на фінансовий результат доходи	703	791
7.	Фактичну собівартість наданих послуг	791	903

Доходи житлово-
комунальних
підприємств
формується за рахунок:

- надходження в оплату за надані послуги від населення підприємств і організацій;
- відшкодування пільг окремим категоріям громадян;
- субсидії малозабезпеченим категоріям громадян;
- бюджетні дотації на покриття збитків;
- інші доходи

Питання для самоперевірки

1. Назвіть види підприємств, які належать до підприємств житлово-комунального господарства.
2. Вкажіть особливості діяльності, характерні для підприємств житлово-комунальної галузі.
3. Які послуги надають житлово-комунальні підприємства?
4. Охарактеризуйте порядок обліку розрахунків за житлово-комунальні послуги.
5. Вкажіть статті доходів житлових організацій та комунальних підприємств.
6. Як можна згрупувати доходи підприємств житлово-комунального господарства за датою визнання?
7. Як обліковують доходи від реалізації житлово-комунальних послуг?
8. Назвіть види цільового фінансування підприємств житлово-комунальної галузі.

9. На якому рахунку обліковується цільове фінансування? В чому полягає специфіка обліку цільових коштів?
10. Охарактеризуйте специфіку визнання цільового фінансування доходом.
11. Як групуються витрати операційної діяльності підприємств житлово-комунального господарства за економічними елементами?
12. За якими статтями калькуляції групуються витрати підприємств житлово-комунального господарства?
13. Назвіть основні бухгалтерські проведення з обліку витрат комунальних підприємств?
14. Які бухгалтерські записи складаються при списанні витрат житлово-комунальних підприємств на фінансові результати?
15. Які додаткові статті калькуляції, крім типових, застосовуються на підприємствах житлового господарства? Охарактеризуйте ці статті.
16. Що є калькуляційною одиницею в житловому господарстві?
17. Які статті калькуляції крім типових, застосовуються підприємствами водопровідно-каналізаційного господарства? Які витрати включаються до цих статей?
18. Який рахунок використовується житловими організаціями та комунальними підприємствами для обліку розрахунків з орендарями?

Тестові завдання

1. Державна допомога, яка надається окремим громадянам за рахунок бюджетних коштів на оплату житлово-комунальних послуг шляхом перерахування цих коштів відповідним підприємствам житлово-комунального господарства це:

- а) дотація;*
- б) субвенція;*
- в) субсидія.*

2. Джерелами отримання цільового фінансування підприємствами житлово-комунального господарства є:

- а) винятково кошти юридичних та фізичних осіб;
- б) кошти із бюджету та внески юридичних та фізичних осіб;
- в) кошти резервного фонду бюджетів різних рівнів.

3. Дотація – це:

- а) державна допомога, яка надається окремим громадянам на оплату житлово-комунальних послуг;
- б) державна виплата, яка надається у безповоротному порядку, в основному, підприємству на покриття збитків;
- в) державна фінансова допомога місцевим органам влади на визначені цілі.

4. Облік розрахунків з орендарями житлово-комунальні підприємства ведуть на рахунку:

- а) 377 «Розрахунки з іншими дебіторами»;
- б) 378 «Розрахунки з державними цільовими фондами»;
- в) 373 «Розрахунки за нарахованими доходами».

5. У кінці звітного періоду змінні та розподілені постійні загально-виробничі витрати розподіляють і списують:

- а) в дебет рахунку 903 «Собівартість реалізованої продукції і послуг»;
- б) в кредит рахунку 23 «Виробництво»;
- в) в дебет рахунку 23 «Виробництво».

6. Підприємства житлово-комунального господарства:

- а) можуть доповнювати номенклатуру статей, визначену галузевими методичними рекомендаціями;
- б) не можуть доповнювати номенклатуру статей, визначену галузевими методичними рекомендаціями;
- в) використовують номенклатуру статей, визначену П(С)БО 16 «Витрати».

7. Житлові підприємства обліковують дохід від надання в оренду основних засобів:

- а) на субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг»;
- б) на субрахунку 713 «Дохід від операційної оренди активів»;
- в) на субрахунку 719 «Інші доходи від операційної діяльності».

8. Нарахована заборгованість підприємств з оплати комунальних послуг:

- а) Д-т 703 К-т 643;
- б) Д-т 361 К-т 703;

9. Надійшла квартплата від населення:

- а) Д-т 311 К-т 364;
- б) Д-т 311 К-т 48;
- в) Д-т 311 К-т 377.

10. Нарахована заборгованість орендарів з оплати комунальних послуг:

- а) Д-т 703 К-т 631;
- б) Д-т 311 К-т 377;
- в) Д-т 377 К-т 713.
- г) Д-т 379 К-т 703.

11. Нараховано відшкодування пільг окремим категоріям громадян за надані комунальні послуги:

- а) Д-т 377 К-т 48;
- б) Д-т 48 К-т 681;
- в) Д-т 311 К-т 377;
- г) Д-т 48 К-т 377.

12. Отримано дотацію на погашення заборгованості за використанні енергоносії:

- а) Д-т 311 К-т 48;
- б) Д-т 311 К-т 361;
- в) Д-т 48 К-т 703;
- г) Д-т 311 К-т 361.

13. *Визнано кошти цільового фінансування капітальних інвестицій доходами майбутніх періодів:*

- а) Д-т 69 К-т 745;
- б) Д-т 48 К-т 69;
- в) Д-т 311 К-т 48.

14. *Нарахована амортизація переданих в оренду основних засобів:*

- а) Д-т 131 К-т 949;
- б) Д-т 949 К-т 131;
- в) Д-т 949 К-т 132.

15. *Списано витрати з податку на прибуток:*

- а) Д-т 791 К-т 981;
- б) Д-т 791 К-т 441;
- в) Д-т 981 К-т 641.

16. *Списано на фінансовий результат доходи:*

- а) Д-т 703 К-т 791;
- б) Д-т 903 К-т 23;
- в) Д-т 791 К-т 903.

17. *Нарахований дохід від операційної оренди необоротних активів:*

- а) Д-т 377 К-т 715;
- б) Д-т 715 К-т 791;
- в) Д-т 311 К-т 373;
- г) Д-т 377 К-т 713.

18. *Зараховано об'єкт до основних засобів:*

- а) Д-т 10 К-т 15;
- б) Д-т 15 К-т 685;
- в) Д-т 15 К-т 10.

19. *Нарахована амортизація житлових будинків та об'єктів зовнішнього благоустрою:*

- а) Д-т 131 К-т 92;
- б) Д-т 23 К-т 131;
- в) Д-т 97 К-т 131.

20. *Отримано з бюджету відшкодування пільг та субсидій:*

- а) Д-т 37 К-т 48;
- б) Д-т 311 К-т 48;
- в) Д-т 48 К-т 36.

21. *Отримано кошти для фінансування капітальних інвестицій:*

- а) Д-т 311 К-т 48;
- б) Д-т 361 К-т 48;
- в) Д-т 48 К-т 377.

22. *Відображено витрати з освоєння капітальних інвестицій:*

- а) Д-т 10 К-т 15;
- б) Д-т 15 К-т 63;
- в) Д-т 48 К-т 15.

23. *Отримано дотацію на покриття збитків минулих періодів:*

- а) Д-т 377 К-т 48;
- б) Д-т 311 К-т 48;
- в) Д-т 48 К-т 361.

24. *Отримано кошти на ремонт та підготовку житлового фонду до осінньо-зимового періоду:*

- а) Д-т 37 К-т 48;
- б) Д-т 311 К-т 48;
- в) Д-т 48 К-т 36.

25. *Витрачено паливо та енергію на технологічні потреби:*

- а) Д-т 23 К-т 201;
- б) Д-т 23 К-т 203;
- в) Д-т 203 К-т 631.

26. *Визнано дохід від надання комунальних послуг:*

- а) Д-т 361 К-т 48;
- б) Д-т 361 К-т 71;
- в) Д-т 361 К-т 703.

27. *Списано залишкову вартість основних засобів при їх ліквідації:*

- а) Д-т 903 К-т 23;
- б) Д-т 976 К-т 10;
- в) Д-т 972 К-т 15.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України «Про автомобільний транспорт» від 05.04.2001 р., № 2344/III (Редакція за станом на 17.07.2015 р.).
2. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 р., № 1875-IV (Редакція за станом на 01.10.2015 р.).
3. Закон України «Про туризм» у редакції Закону України від 18.11.2003 р., №1282-IV, із змінами та доповненнями.
4. Методичні рекомендації з обліку витрат, які входять до собівартості туристичного продукту, та порядок формування фінансових результатів, які враховуються при оподаткуванні прибутку суб'єктів туристичної діяльності : затв. наказом Держ. комітету України з туризму від 04.06.99 р., № 23.
5. Методичні рекомендації з планування, обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства : затв. Наказом Держ. комітету будівництва, архітектури та житлової політики України від 6 березня 2002 р., № 47.
6. Методичні рекомендації з формування складу витрат і порядку їхнього планування в торговельній діяльності : затв. Наказом Мінекономіки з питань європ. інтеграції України від 22.05.02 р., № 145 у редакції наказу Мінекономіки України від 02.03.10 р., № 226.
7. Методичні рекомендації з формування собівартості перевезень (робіт, послуг) на транспорті : затв. Наказом Міністерства транспорту України від 5 лютого 2001 р., № 65.
8. Методичні рекомендації щодо впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у сфері громадського харчування і побутових послуг, гармонізованих з міжнародними стандартами : затв. наказом Міністерства економіки та з питань європ. інтеграції України від 17 червня 2003 р., № 157.
9. Національні стандарти бухгалтерського обліку в Україні. – [Електроний ресурс]. – Режим доступу : rada.gov.ua.

10. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р., № 2755-IV (із змінами і доповненнями, внесеними Законами України).
11. Положення про технічне обслуговування і ремонт дорожніх транспортних засобів автомобільного транспорту : затв. Наказом Мінтрансу України від 30.03.98 р., № 102.
12. Порядок і умови організації перевезень пасажирів і багажу автомобільним транспортом : затв. Наказом Міністерства інфраструктури України від 15.07.2013 р., № 480.
13. Правила дорожнього руху : затв. Постановою КМУ від 10.10.2001 р., № 1306, із змінами та доповненнями.
14. Правила надання послуг пасажирського автомобільного транспорту : затв. постановою КМУ від 18.02.97 р., № 176, із змінами та доповненнями.
15. Правила побутового обслуговування населення : затв. Постановою КМУ від 04.06.1999 р., № 974, із змінами та доповненнями.
16. Про затвердження типових форм первинного обліку роботи вантажного автомобіля : Наказ Мінтрансу та Мінстату України від 29.12.95 р., № 488/346.
17. Балченко З. А. Бухгалтерський облік в туризмі і готелях України : навч. посіб. КУТЕП / З. А. Балченко. – К. : Ліра -к, 2006. – 232 с.
18. Бойцова М. Бытовое обслуживание: парикмахерские услуги / М. Бойцова. – Х. : Фактор, 2003. – 112 с.
19. Бургонова Г. Н. Гостиничный и туристский бизнес: особенности бухгалтерського учета и налогообложения : учеб. пособ. / Г. Н. Бургонова, Н. А. Каморджанова. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 352 с.
20. Бухгалтерський облік в громадському харчуванні : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець [та ін.] ; за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2002. – 440 с.
21. Бухгалтерський облік в Україні : навч. посіб. / за ред. Р. Л. Хом'яка. – [2-ге вид., доп. і перероб.]. – Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка» (інформаційно-аналітичний центр «ІНТЕЛЕКТ+» Інститут післядипломної освіти), «Інтелект-Захід», 2003. – 820 с.
22. Гура Н. О. Облік видів економічної діяльності : навч. посіб. / Н. О. Гура. – К. : Знання, 2004 – 541 с.

23. Гура Н. Особливості обліку витрат на підприємствах житлово-комунального господарства / Н. О. Гура // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 6. – С. 28–33.
24. Задорожний З. В. Облік в галузях економіки : навч. посіб. / З. В. Задорожний, Є. К. Ковальчук, В. М. Панасюк. – К. : Хай-Тек Прес, 2011. – 360 с.
25. Задорожний З. В. Облік в в сфері послуг (в схемах і таблицях) : навч. посіб. / З. В. Задорожний, Є. К. Ковальчук, В. М. Панасюк, О. Г. Бродовська. – Тернопіль : Крок, 2012. – 127 с.
26. Коваленко А. Облік у ресторанному бізнесі / А. Коваленко // Баланс. – 2010. – № 12. – С. 14.
27. Ковальчук Є. К. Облік діяльності підприємств сфери послуг / Є. К. Ковальчук, Н. В. Гладчак. – Тернопіль : ТНЕУ – 2007. – 134 с.
28. Ковальчук Є. К. Облік витрат і калькулювання собівартості послуг (метод. рекомендац. з вивч. дисц.) / Є. К. Ковальчук, Н. В. Гладчак. – Тернопіль : ТНЕУ – 2007. – 98 с.
29. Король С. Я. Бухгалтерський облік у готельному господарстві / С. Я. Король. – К. : Київ. торг.-екон. ун-т, 2005. – 354 с.
30. Крупка Я. Д. Фінансовий облік : підруч. / Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. Я. Микитюк [та ін.] – 2-ге вид. [доп. і перероб.]. – К. : Кондор, 2013. – 551 с.
31. Лисенко Н. Посібник з бухгалтерського обліку для підприємств комунальної галузі / Н. Лисенко, А. Бабак. – К., 2003.
32. Лисенко Н., Бабак А. Собівартість комунальних послуг у бухгалтерському обліку та в ціноутворенні / Н. Лисенко, А. Бабак. – Кіровоград, 2003. – (Вип. 4).
33. Лисенко Н. Облік в умовах регулювання тарифів на ринку житлово-комунальних послуг / Н. Лисенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 4. – С. 42–50.
34. Мирошніченко Л. О. Автотранспортные предприятия: организация и учет / Л. О. Мирошніченко. – Х. : Фактор, 2002. – 172 с.
35. Плічко С. Особливості обліку та контролю за списанням автомобільних шин і акумуляторних батарей на підприємствах, що мають автотранспорт / С. Плічко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004. – № 3. – С. 39.

36. Румянцева В. Облік готельних послуг / В. Румянцева // Баланс. – 2010. – № 12. – С. 23–30.
37. Свідерський Є. І. Бухгалтерський облік в галузях економіки : навч. посіб. / Є. І. Свідерський. – К. : КНЕУ, 2004. – 233 с.
38. Семченко Ж. Автомобильное предприятие: от приобретения до ликвидации / Ж. Семченко, В. Кузнецов. – 4-е изд. [перераб. и доп.] – Х. : Фактор, 2004. – 268 с.
39. Сметанко О. Удосконалення методики обліку витрат і калькулювання собівартості турпродукту (послуг) на підприємствах туризму / О. Сметанко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2005. – № 7. – С. 39–45.
40. Цал-Цалко Ю. С. Витрати підприємства : навч. посіб / Ю. С. Цал-Цалко. – К. : ЦУЛ, 2002. – 656 с.
41. Чиж В. Облікова інформація про витрати як основа цінових рішень на житлово-комунальні послуги / В. Чиж // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 3. – С. 32–36.
42. Яновская Н., Филатов С. Туризм: организация и учет / Н. Яновская, С. Филатов . – 3-е изд. [перераб.]. – Х. : Фактор, 2002. – 220 с.

ДОДАТКИ

Додаток 1

ПЛАН РАХУНКІВ

бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань
і господарських операцій підприємств та організацій

СИНТЕТИЧНІ РАХУНКИ (РАХУНКИ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ)		СУБРАХУНКИ (РАХУНКИ ДРУГОГО ПОРЯДКУ)		СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ
Код	Назва	Код	Назва	
<i>Клас 1. Необоротні активи</i>				
10	Основні засоби	100	Інвестиційна нерухомість	Усі види діяльності
		101	Земельні ділянки	
		102	Капітальні витрати на поліпшення земель	
		103	Будинки та споруди	
		104	Машини та обладнання	
		105	Транспортні засоби	
		106	Інструменти, прилади та інвентар	
		107	Тварини	
		108	Багаторічні насадження	
		109	Інші основні засоби	
11	Інші необоротні матеріальні активи	111	Бібліотечні фонди	Усі види діяльності
		112	Малоцінні необоротні матеріальні активи	
		113	Гимчасові (нетитульні) споруди	
		114	Природні ресурси	
		115	Інвентарна тара	
		116	Предмети прокату	
		117	Інші необоротні матеріальні активи	
12	Нематеріальні активи	121	Права користування природними ресурсами	Усі види діяльності
		122	Права користування майном	
		123	Права на комерційні позначення	
		124	Права на об'єкти промислової власності	
		125	Авторське право та суміжні з ним права	
		127	Інші нематеріальні активи	
13	Знос (амортизація) необоротних активів	131	Знос основних засобів	Усі види діяльності
		132	Знос інших необоротних матеріальних активів	
		133	Накопичена амортизація нематеріальних активів	
		134	Накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	
		135	Знос інвестиційної нерухомості	
14	Інвестиції	141	Інвестиції пов'язаним сторонам за методом обліку участі в капіталі	Усі види діяльності
		142	Інші інвестиції пов'язаним сторонам	
		143	Інвестиції непов'язаним сторонам	
15	Капітальні інвестиції	151	Капітальне будівництво	Усі види діяльності
		152	Придбання (виготовлення) основних засобів	
		153	Придбання (виготовлення) інших необоротних матеріальних активів	
		154	Придбання (створення) нематеріальних активів	

СИНТЕТИЧНІ РАХУНКИ (РАХУНКИ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ)		СУБРАХУНКИ (РАХУНКИ ДРУГОГО ПОРЯДКУ)		СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ
Код	Назва	Код	Назва	
		155	Придбання (вирощування) довгострокових біологічних активів	
16	Довгострокові біологічні активи	161	Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю	Сільськогосподарські підприємства
		162	Довгострокові біологічні активи рослинництва, які оцінені за первісною вартістю	
		163	Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю	
		164	Довгострокові біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю	
		165	Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за справедливою вартістю	
		166	Незрілі довгострокові біологічні активи, які оцінюються за первісною вартістю	
17	Відстрочені податкові активи		За видами відстрочених податкових активів	Усі види діяльності
18	Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи	181	Заборгованість за майно, що передано у фінансову оренду	Усі види діяльності
		182	Довгострокові векселі одержані	
		183	Інша дебіторська заборгованість	
		184	Інші необоротні активи	
19	Гудвіл		За видами об'єктів інвестування	
		191	Гудвіл при придбанні	Усі види діяльності
		193	Гудвіл при приватизації (корпоратизації)	
Клас 2. Запаси				
20	Виробничі запаси	201	Сировина й матеріали	Усі види діяльності
		202	Купівельні напівфабрикати та комплектуючі вироби	
		203	Паливо	
		204	Тара й тарні матеріали	
		205	Будівельні матеріали	
		206	Матеріали, передані в переробку	
		207	Запасні частини	
		208	Матеріали сільськогосподарського призначення	
		209	Інші матеріали	
21	Поточні біологічні активи	211	Поточні біологічні активи рослинництва, які оцінені за справедливою вартістю	С/г підприємства
		212	Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за справедливою вартістю	
		213	Поточні біологічні активи тваринництва, які оцінені за первісною вартістю	

СИНТЕТИЧНІ РАХУНКИ (РАХУНКИ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ)		СУБРАХУНКИ (РАХУНКИ ДРУГОГО ПОРЯДКУ)		СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ
Код	Назва	Код	Назва	
22	Малоцінні та швидкозношувані предмети		За видами предметів	Усі види діяльності
23	Виробництво		За видами виробництва	Усі види діяльності
24	Брак у виробництві		За видами продукції	Галузі матеріального виробництва
25	Напівфабрикати		За видами напівфабрикатів	Промисловість
26	Готова продукція		За видами готової продукції	Промисловість, сільське господарство та ін.
27	Продукція сільськогосподарського виробництва		За видами продукції	С/г підприємства
28	Товари	281	Товари на складі	Усі види діяльності
		282	Товари в торгівлі	
		283	Товари на комісії	
		284	Тара під товарами	
		285	Торгова націнка	
		286	Необоротні активи та групи вибуття, утримувані для продажу	
29			
Клас 3. Кошти, розрахунки та інші активи				
30	Готівка	301	Готівка в національній валюті	Усі види діяльності
		302	Готівка в іноземній валюті	
31	Рахунки в банках	311	Поточні рахунки в національній валюті	Усі види діяльності
		312	Поточні рахунки в іноземній валюті	
		313	Інші рахунки в банку в національній валюті	
		314	Інші рахунки в банку в іноземній валюті	
32			
33	Інші кошти	331	Грошові документи в національній валюті	Усі види діяльності
		332	Грошові документи в іноземній валюті	
		333	Грошові кошти в дорозі в національній валюті	
		334	Грошові кошти в дорозі в іноземній валюті	
34	Короткострокові векселі одержані	341	Короткострокові векселі, одержані в національній валюті	Усі види діяльності
		342	Короткострокові векселі, одержані в іноземній валюті	
35	Поточні фінансові інвестиції	351	Еквіваленти грошових коштів	Усі види діяльності
		352	Інші поточні фінансові інвестиції	
36	Розрахунки з покупцями та замовниками	361	Розрахунки з вітчизняними покупцями	Усі види діяльності
		362	Розрахунки з іноземними покупцями	
		363	Розрахунки з учасниками ПФГ	
37	Розрахунки з різними дебіторами	371	Розрахунки за виданими авансами	Усі види діяльності

СИНТЕТИЧНІ РАХУНКИ (РАХУНКИ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ)		СУБРАХУНКИ (РАХУНКИ ДРУГОГО ПОРЯДКУ)		СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ
Код	Назва	Код	Назва	
		372	Розрахунки з підзвітними особами	
		373	Розрахунки за нарахованими доходами	
		374	Розрахунки за претензіями	
		375	Розрахунки за відшкодуванням завданих збитків	
		376	Розрахунки за позиками членам кредитних спілок	
		377	Розрахунки з іншими дебіторами	
		378	Розрахунки з державними цільовими фондами	
38	Резерв сумнівних боргів		За дебіторами	Усі види діяльності
39	Витрати майбутніх періодів		За видами витрат	Усі види діяльності
Клас 4. Власний капітал та забезпечення зобов'язань				
40	Зарєстрований (пайовий) капітал		За видами капіталу	Усі види діяльності
41	Капітал у дооцінках		За видами капіталу	Кооперативні організації, кредитні спілки
42	Додатковий капітал	421	Емісійний дохід	Усі види діяльності
		422	Інший вкладений капітал	
		423	Дооцінка активів	
		424	Безоплатно одержані необоротні активи	
		425	Інший додатковий капітал	
43	Резервний капітал		За видами капіталу	Усі види діяльності
44	Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)	441	Прибуток нерозподілений	Усі види діяльності
		442	Непокриті збитки	
		443	Прибуток, використаний у звітному періоді	
45	Вилучений капітал	451	Вилучені акції	Усі види діяльності
		452	Вилучені вклади й паї	
		453	Інший вилучений капітал	
46	Неоплачений капітал		За видами капіталу	Усі види діяльності
47	Забезпечення майбутніх витрат і платежів	471	Забезпечення виплат відпусток	Усі види діяльності
		472	Додаткове пенсійне забезпечення	
		473	Забезпечення гарантійних зобов'язань	
		474	Забезпечення інших витрат і платежів	
		475	Забезпечення призового фонду (резерв виплат)	
		476	Резерв на виплату джек-поту, не забезпеченого сплатою участі у лотереї	
		477	Забезпечення матеріального заохочення	
		478	Забезпечення відновлення земельних ділянок	
48	Цільове фінансування і цільові надходження		За об'єктами фінансування	Усі види діяльності
		481	Кошти вивільнені від оподаткування	
		482	Кошти з бюджету та державних цільових фондів	
		483	Гуманітарна допомога	
		484	Інші кошти цільового фінансування і цільових надходжень	

СИНТЕТИЧНІ РАХУНКИ (РАХУНКИ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ)		СУБРАХУНКИ (РАХУНКИ ДРУГОГО ПОРЯДКУ)		СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ
Код	Назва	Код	Назва	
49	Страхові резерви	491	Технічні резерви	Страхова діяльність
		492	Резерви із страхування життя	
		493	Частка перестраховиків у технічних резервах	
		494	Частка перестраховиків у резервах із страхування життя	
		495	Результат зміни технічних резервів	
		496	Результат зміни резервів із страхування життя	
		497	Результат зміни резервів незароблених премій	
		498	Результат зміни резервів збитків	
Клас 5. Довгострокові зобов'язання				
50	Довгострокові позики	501	Довгострокові кредити банків у національній валюті	Усі види діяльності
		502	Довгострокові кредити банків в іноземній валюті	
		503	Відстрочені довгострокові кредити банків у національній валюті	
		504	Відстрочені довгострокові кредити банків в іноземній валюті	
		505	Інші довгострокові позики в національній валюті	
		506	Інші довгострокові позики в іноземній валюті	
51	Довгострокові векселі видані	511	Довгострокові векселі, видані в національній валюті	Усі види діяльності
		512	Довгострокові векселі, видані в іноземній валюті	
52	Довгострокові зобов'язання за облігаціями	521	Зобов'язання за облігаціями	Усі види діяльності
		522	Премія за випущеними облігаціями	
		523	Дисконт за випущеними облігаціями	
53	Довгострокові зобов'язання з оренди	531	Зобов'язання з фінансової оренди	Усі види діяльності
		532	Зобов'язання з оренди цілісних майнових комплексів	
54	Відстрочені податкові зобов'язання		За видами зобов'язань	Усі види діяльності
55	Інші довгострокові зобов'язання		За видами зобов'язань	Усі види діяльності
56			
57			
58			
59			
Клас 6. Поточні зобов'язання				
60	Короткострокові позики	601	Короткострокові кредити банків у національній валюті	Усі види діяльності
		602	Короткострокові кредити банків в іноземній валюті	
		603	Відстрочені короткострокові кредити банків у національній валюті	
		604	Відстрочені короткострокові кредити банків в іноземній валюті	

СИНТЕТИЧНІ РАХУНКИ (РАХУНКИ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ)		СУБРАХУНКИ (РАХУНКИ ДРУГОГО ПОРЯДКУ)		СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ
Код	Назва	Код	Код	Назва
		605	Прострочені позики в національній валюті	
		606	Прострочені позики в іноземній валюті	
61	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	611	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в національній валюті	Усі види діяльності
		612	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями в іноземній валюті	
62	Короткострокові векселі видані	621	Короткострокові векселі, видані в національній валюті	Усі види діяльності
		622	Короткострокові векселі, видані в іноземній валюті	
63	Розрахунки з постачальниками та підрядниками	631	Розрахунки з вітчизняними постачальниками	Усі види діяльності
		632	Розрахунки з іноземними постачальниками	
		633	Розрахунки з учасниками ПФГ	
64	Розрахунки за податками й платежами	641	Розрахунки за податками	Усі види діяльності
		642	Розрахунки за обов'язковими платежами	
		643	Податкові зобов'язання	
		644	Податковий кредит	
65	Розрахунки за страхування	651	За розрахунками із загальнообов'язкового державного соціального страхування	Усі види діяльності
		652	За соціальним страхуванням	
		654	За індивідуальним страхуванням	
		655	За страхуванням майна	
66	Розрахунки за виплатами працівникам	661	Розрахунки за заробітною платою	Усі види діяльності
		662	Розрахунки з депонентами	
		663	Розрахунки за іншими виплатами	
67	Розрахунки з учасниками	671	Розрахунки за нарахованими дивідендами	Усі види діяльності
		672	Розрахунки за іншими виплатами	
68	Розрахунки за іншими операціями	681	Розрахунки за авансами одержаними	Усі види діяльності
		682	Внутрішні розрахунки	
		683	Внутрішньо господарські розрахунки	
		684	Розрахунки за нарахованими відсотками	
		685	Розрахунки з іншими кредиторами	
69	Доходи майбутніх періодів		За видами доходів	Усі види діяльності
Клас 7. Доходи і результати діяльності				
70	Доходи від реалізації	701	Дохід від реалізації готової продукції	Усі види діяльності
		702	Дохід від реалізації товарів	
		703	Дохід від реалізації робіт і послуг	
		704	Вирахування з доходу	
		705	Перестраховування	
71	Інший операційний дохід	710	Дохід від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю	
		711	Дохід від реалізації іноземної валюти	Усі види діяльності

СИНТЕТИЧНІ РАХУНКИ (РАХУНКИ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ)		СУБРАХУНКИ (РАХУНКИ ДРУГОГО ПОРЯДКУ)		СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ
Код	Назва	Код	Код	Назва
		712	Дохід від реалізації інших оборотних активів	
		713	Дохід від операційної оренди активів	
		714	Дохід від операційної курсової різниці	
		715	Одержані штрафи, пені, неустойки	
		716	Відшкодування раніше списаних активів	
		717	Дохід від списання кредиторської заборгованості	
		718	Дохід від безоплатно одержаних оборотних активів	
		719	Інші доходи від операційної діяльності	
72	Дохід від участі в капіталі	721	Дохід від інвестицій в асоційовані підприємства	Усі види діяльності
		722	Дохід від спільної діяльності	
		723	Дохід від інвестицій в дочірні підприємства	
73	Інші фінансові доходи	731	Дивіденди одержані	Усі види діяльності
		732	Відсотки одержані	
		733	Інші доходи від фінансових операцій	
74	Інші доходи	740	Дохід від зміни вартості фінансових інструментів	
		741	Дохід від реалізації фінансових інвестицій	Усі види діяльності
		742	Дохід від відновлення корисності активів	
		743	Дохід від реалізації майнових комплексів	
		744	Дохід від неопераційної курсової різниці	
		745	Дохід від безоплатно одержаних активів	
		746	Інші доходи від звичайної діяльності	
				Усі види діяльності
76	Страхові платежі		За видами страхування	Страхова діяльність
77			
78			
79	Фінансові результати	791	Результат операційної діяльності	Усі види діяльності
		792	Результат фінансових операцій	
		793	Результат іншої звичайної діяльності	
Клас 8. Витрати за елементами				
80	Матеріальні витрати	801	Витрати сировини й матеріалів	Усі види діяльності
		802	Витрати купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів	
		803	Витрати палива й енергії	
		804	Витрати тари й тарних матеріалів	
		805	Витрати будівельних матеріалів	
		806	Витрати запасних частин	
		807	Витрати матеріалів сільськогосподарського призначення	
		808	Витрати товарів	
		809	Інші матеріальні витрати	
81	Витрати на оплату праці	811	Виплати за окладами й тарифами	Усі види діяльності
		812	Премії та заохочення	
		813	Компенсаційні виплати	
		814	Оплата відпусток	

СИНТЕТИЧНІ РАХУНКИ (РАХУНКИ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ)		СУБРАХУНКИ (РАХУНКИ ДРУГОГО ПОРЯДКУ)		СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ
Код	Назва	Код	Назва	
		815	Оплата іншого невідпрацьованого часу	
		816	Інші витрати на оплату праці	
82	Відрахування на соціальні заходи	821	Відрахування на загальнодержавне соціальне страхування	Усі види діяльності
		823	Страхування на випадок безробіття	
		824	Відрахування на індивідуальне страхування	
83	Амортизація	831	Амортизація основних засобів	Усі види діяльності
		832	Амортизація інших необоротних матеріальних активів	
		833	Амортизація нематеріальних активів	
84	Інші операційні витрати		За видами витрат	Усі види діяльності
85	Інші затрати		За видами затрат	Усі види діяльності
86			
87			
88			
89			
Клас 9. Витрати діяльності				
90	Собівартість реалізації	901	Собівартість реалізованої готової продукції	Усі види діяльності
		902	Собівартість реалізованих товарів	
		903	Собівартість реалізованих робіт і послуг	
		904	Страхові виплати	
91	Загальновиробничі витрати		За видами витрат	Усі види діяльності
92	Адміністративні витрати		За видами витрат	Усі види діяльності
93	Витрати на збут		За видами витрат	Усі види діяльності
94	Інші витрати операційної діяльності	940	Витрати від первісного визнання та від зміни вартості активів, які обліковуються за справедливою вартістю	
		941	Витрати на дослідження і розробки	Усі види діяльності
		942	Собівартість реалізованої іноземної валюти	
		943	Собівартість реалізованих виробничих запасів	
		944	Сумнівні та безнадійні борги	
		945	Втрати від операційної курсової різниці	
		946	Втрати від знецінення запасів	
		947	Нестачі і втрати від псування цінностей	
		948	Визнані штрафи, пені, неустойки	
		949	Інші витрати операційної діяльності	
95	Фінансові витрати	951	Відсотки за кредит	Усі види діяльності
		952	Інші фінансові витрати	
96	Втрати від участі в капіталі	961	Втрати від інвестицій в асоційовані підприємства	Усі види діяльності
		962	Втрати від спільної діяльності	
		963	Втрати від інвестицій в дочірні підприємства	
97	Інші витрати	970	Витрати від зміни вартості фінансових інструментів	
		971	Собівартість реалізованих фінансових інвестицій	Усі види діяльності

СИНТЕТИЧНІ РАХУНКИ (РАХУНКИ ПЕРШОГО ПОРЯДКУ)		СУБРАХУНКИ (РАХУНКИ ДРУГОГО ПОРЯДКУ)		СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ
Код	Назва	Код	Назва	
		972	Собівартість реалізованих необоротних активів	
		973	Собівартість реалізованих майнових комплексів	
		974	Втрати від неопераційних курсових різниць	
		975	Уцінка необоротних активів і фінансових інвестицій	
		976	Списання необоротних активів	
		977	Інші витрати звичайної діяльності	
98	Податок на прибуток	981	Податок на прибуток від звичайної діяльності	Усі види діяльності
		982	Податок на прибуток від надзвичайних подій	
Клас 0. Позабалансові рахунки				
01	Орендовані необоротні активи		За видами активів	Усі види діяльності
02	Активи на відповідальному зберіганні	021	Устаткування, прийняте для монтажу	Усі види діяльності
		022	Матеріали, прийняті для переробки	
		023	Матеріальні цінності на відповідальному зберіганні	
		024	Товари, прийняті на комісію	
		025	Майно в довірчому управлінні	
03	Контрактні зобов'язання		За видами зобов'язань	Усі види діяльності
04	Непередбачені активи й зобов'язання	041	Непередбачені активи	Усі види діяльності
		042	Непередбачені зобов'язання	
05	Гарантії та забезпечення надані		За видами гарантій та забезпечень наданих	Усі види діяльності
06	Гарантії та забезпечення отримані		За видами гарантій та забезпечень отриманих	Усі види діяльності
07	Списані активи	071	Списана дебіторська заборгованість	Усі види діяльності
		072	Невідшкодовані нестачі і втрати від псування цінностей	
08	Бланки суворого обліку		За видами бланків	Усі види діяльності
09	Амортизаційні відрахування			Усі види діяльності

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Задорожний З. В., Ковальчук Є. К.,
Панасюк В. М., Бродовська О. Г.**

ОБЛІК У СФЕРІ ПОСЛУГ

(у схемах і таблицях)

Навчальний посібник

Комп'ютерне верстання *Лариси Щербак*

Дизайн обкладинки *Марії Одобецької*

Підп. до друку 14. 12. 2015 р.
Формат 60x84^{1/16}. Гарнітура Times New Roman і Arial.
Папір офсетний. Друк на дублюванні.
Умов. друк. арк. 9,1. Обл.-вид. арк. 9,8.
Зам. № У 257-15. Наклад 100 прим.

Видавець
Тернопільський національний економічний університет
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців ДК № 3467 від 23.04.2009 р.

ВПЦ «Економічна думка ТНЕУ»
вул. Львівська, 11, м. Тернопіль, 46004
тел. 47-58-72
E-mail: edition@tneu.edu.ua